

Ostbelgien

Cantons de l'Est • Oostkantons

Routes door de Oostkantons

Prachtige landschappen
Weetjes rondom kerken en kapellen
Pittoreske kastelen en herenhuizen

Willkommen in Europas
kraftvollem Garten.

Bienvenue dans
le surprenant jardin
de l'Europe.

Welkom in de ruige
tuin van Europa.

A

OURDAL
route

100 KM

B

VENEN & MEREN
route

150 KM

C

KASTELEN
route

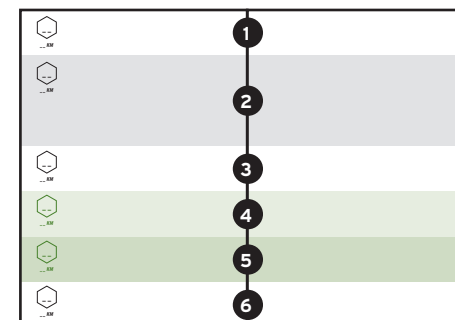
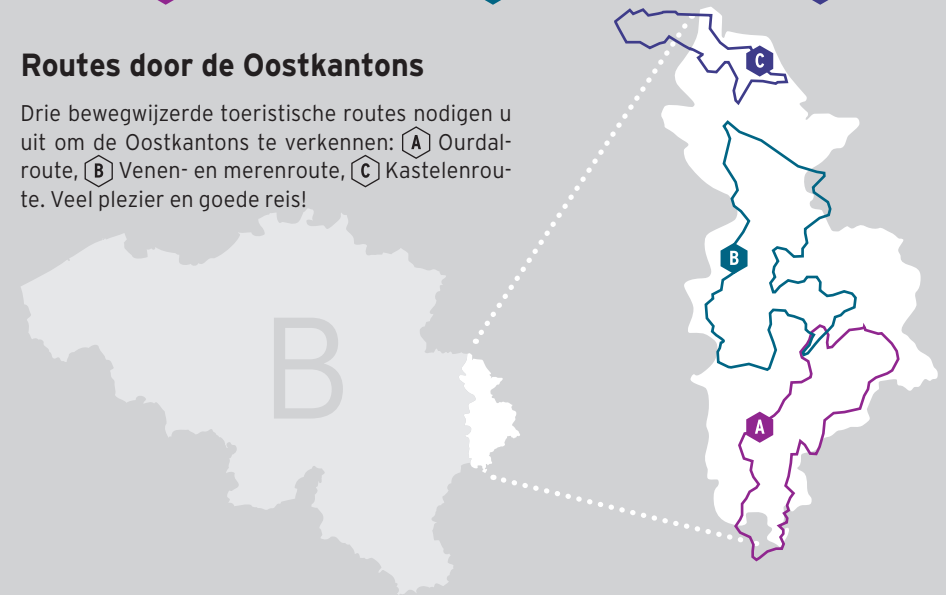

80 KM

Routes door de Oostkantons

Drie bewegwijzerde toeristische routes nodigen u uit om de Oostkantons te verkennen: **A** Ourdal-route, **B** Venen- en merenroute, **C** Kastelenroute. Veel plezier en goede reis!

De catalogus is te lezen in dubbelepagina-weergave. De bezienswaardigheden staan verticaal onder elkaar.

- **WITTE EN GRIJZE** achtergrond:
Bezienswaardigheden **max. 1 KM** verwijderd van de route
- **GROENE** achtergrond:
Bezienswaardigheden **meer dan 1 KM** verwijderd van de route
- Referentie op de plattegrond
 Afstand tot de route

Natuur, cultuur en genieten: de Oostkantons!

Ourdalroute, Venen- en merenroute, Kastelenroute - drie routes, drie thema's, één bestemming: Met deze brochure nodigen de Oostkantons u uit voor drie rondritten die elk op zich een reis waard zijn. Elke route volgt een rode draad. De ene keer werd deze draad getrokken voor natuurliefhebbers, de andere keer voor watervrienden en nog een andere keer voor fans van middeleeuwse kasteelromantiek. Als extraatje ligt er steeds weer een kerk met een boeiend architecturaal verleden en kostbare inrichting op de weg. Op een andere plaats kunt u even afwijken van de route om een bezoekje te brengen aan een eenzame kapel op een toverachtige locatie. Of u komt wegwuizen en bidzuilen tegen. De bezienswaardigheden worden telkens vermeld in de beschrijvingen van de route.

Verkeerd rijden is onmogelijk

Zoals gebruikelijk bij een rondrit, is het vertrekpunt ook het aankomstpunt. De rondritten zijn met de klok mee bewegwijzerd. Zowel de Ourdal- als de Venen en merenroute kunnen worden ingekort dankzij een opdeling in een noordelijke en zuidelijke lus. De stippellijnen op de kaart tonen waar de routes worden opgedeeld. Ter plekke staan wegwijzers in beide richtingen. U kan echter elke willekeurige plaats als startpunt nemen. Zeshoekige bordjes met het logo van de route helpen bij de oriëntatie. De routenaam staat meestal in het Duits op de bordjes, aangezien dit in grote delen van de Oostkantons de moedertaal is. Op de delen van de route die aan de andere zijde van de taalgrens met de Franstalige gemeenten liggen, wordt de Franse routenaam vermeld. Het logo van de routes blijft onveranderd. Hoewel de bewegwijzering van de routes in 2025 is herzien, kan het na verloop van tijd gebeuren dat er een bord ontbreekt. Deze catalogus bevat daarom een routekaart met de drie routes en een overzicht van de bezienswaardigheden langs de route.

Kleine omweg, grote verrassing

Niet alle bezienswaardigheden liggen direct op de route. Soms volstaat een omweg van slechts enkele honderden meters, soms moet u er enkele kilometers voor omrijden. Gedetailleerde informatie vindt u in de beschrijving van de rondrit. Maar vooraf nog één ding, laat u niet verwarren, wanneer u de brede hoofdwegen verlaat om u op smalle wegen te begeven. Het is net op deze rustige zijwegen dat de ongerepte charme van de Oostkantons zich ontsluit.

RELIGIEUZE
LOCATIES

CULTUREEL
ERFGOED

MUSEA

INDUSTRIEEL
ERFGOED

NATUUR
UITKIJKPUNTEN

STREEK-
PRODUCTEN

ACTIEVE
PAUZES

Route na route meer variatie

Tot slot nog het mooiste. Wie de drie routes aflegt, leert de Oostkantons kennen in al zijn facetten. De drie rondritten beslaan met de Belgische Eifel en uitlopers van de Ardennen, de Hoge Venen en het Eupener Land, de landschappelijke, culturele en ook culinaire hoogten van de grensstreek. Terugkomen om een andere route af te leggen, is zeker de moeite waard. Of nog beter: blijf meteen wat langer om een paar dagen te genieten van de Oostkantons en de verschillende routes te verkennen. Prettige rondreis!

Actieve pauzes

Wie tijdens de routes even de benen wil strekken, moet uitkijken naar de groene pictogrammen met voetafdrukken. Op verschillende plaatsen bieden leerpaden en rondleidingen de mogelijkheid om de regio actief te verkennen en interessante feiten over het land en zijn inwoners te vernemen.

Barrièreenvrij door de Oostkantons

In de toekomst willen de Oostkantons duidelijker informeren over welke bezienswaardigheden toegankelijk zijn voor mensen met een beperking. Deze catalogus bevat de eerste officieel gecertificeerde faciliteiten. Er zullen er nog meer volgen. Op de website van de organisatie (www.access-i.be) vindt je voor alle gecontroleerde locaties een overzicht van sterke punten en aandachtspunten per type beperking. Daarnaast biedt www.ostbelgien.eu eveneens een voortdurend bijgewerkt overzicht van de gecontroleerde toeristische aanbiedingen in de Oostkantons.

Bioscoop voor de oren

De audiobijdragen van de "Luistertochten" zijn niet alleen voor mensen met een visuele beperking een spannende luisterervaring. Bioscoop voor de oren kunt u gebruiken met de gratis luistertochttapp. Download gewoon de app op uw smartphone met behulp van de QR-code en u kunt vertrekken. Drie tochten, elk met 11 haltes, nemen u mee door het zuiden van de Oostkantons. De bezienswaardigheden kunnen echter ook worden verkend als onderdeel van de Ourdalroute en de Venen- en Merenroute, want ze kunnen afzonderlijk worden beluisterd. De bezienswaardigheden worden aangeduid met het onderstaande pictogram.

Opmerking voor fietsers

Voor een aangename rit met minder verkeer raden wij u aan de in het roze gemarkeerde, verkorte route van de Ourdalroute (82,5 KM) en de Venen- en merenroute (94 KM) op de bijgevoegde wegenkaart te volgen.

OURDAL route

Diep in het zuiden klotst een rivier

De in de richting van de wijzers van de klok bewegwijzerde ca. 100 kilometer lange Ourdalroute leidt u eerst door het hart van de Belgische Eifel en vervolgens naar een onaangeroerd rivierdal diep in het zuiden van de Oostkantons. De uitgestrekte bossen langs de weg zijn, 's nachts het speelterrein van vossen en hazen. Meanders en bochten matigen het tempo. Ontspan u en schakel een versnelling lager. Levendige dorpen en schilderachtige boerderijen wachten op verkenning. Een uitnodiging die we graag aannemen. Op sommige oeverplaatsen is Duitsland maar een steenworp verwijderd: aan de overzijde van de klaterende Our. Helemaal in het zuiden loopt de route enkele kilometers door het Groothertogdom Luxemburg. De overgang is even vloeiend als de Our zelf, die zich in zijn loop niet laat tegenhouden door landsgrenzen. Dat geldt ook voor de mensen in de Oost-Belgische drielandenregio. Het leven hier wordt tegenwoordig meer gekenmerkt door contact met de burens dan door de grens, die zich nog manifesteert door bijvoorbeeld het middeleeuwse kasteel van Burg-Reuland, dat vroeger de grens afsloot. Niet toevallig heet het moderne cultuur-, conferentie- en beurscentrum van St. Vith, de grootste stad op de Ourdalroute, Triangel. De naam spreekt voor zich.

Nog een tip - een kortere weg is mogelijk

Het is mogelijk de route in te korten door ze tussen Setz en St. Vith op te splitsen in een noordelijke en een zuidelijke lus. St. Vith is het ideale vertrekpunt, zowel voor de hele rondrit, als voor enkel de noordelijke of zuidelijke lus.

4780 (KM O)

St. Vith

Büchelstr., 4780 St. Vith

Bücheltoren

De 14^e-eeuwse Bücheltoren maakte deel uit van de stadsversterkingen, die in de 17^e eeuw werden verwoest. Oorspronkelijk bestonden ze uit een stadsmuur met zeven verdedigingstorens en een burcht. Vandaag is de Büchelturm het herkenningspunt van de stad. Tot in 1945 stond de toren die gebouwd was op een heuvel (Büchel = heuvel) aan de rand van de stad en was van ver zichtbaar. Na de Tweede Wereldoorlog werd de omgeving van de Büchelturm gevuld met het puin van de verwoeste stad. Van op het platform van de toren kunt u genieten van een panoramisch uitzicht op St. Vith en de omgeving. De sleutel is verkrijgbaar bij de Tourist Info in het stadhuis.

Zur Burg, 4780 St. Vith

Burcht van St. Vith Archeologische opgravingen

Sinds 2020 hebben archeologische opgravingen een middeleeuws kasteelcomplex blootgelegd. Dit maakte deel uit van de stadsversterkingen die in het midden van de 14^e eeuw werden gebouwd. Het doel van de opgravingen is om de historische structuren op de best mogelijke manier bloot te leggen en ze toegankelijk te maken voor archeologisch onderzoek en op regelmatige basis voor het publiek. www.bi-burg.be

Rathausplatz 1, 4780 St. Vith

Historische rondgang

Een luchtbombardement met Kerstmis 1944 heeft de vakwerkhuzen met leien daken, die vroeger het beeld van de stad bepaalden, helaas tot een puinveld gereduceerd. Toch kan men het oude St. Vith nog beleven in een historische rondgang (2,4 km). Zwartwitfoto's en informatieborden op een veertiental plaatsen bieden bezoekers de mogelijkheid zich een beeld te vormen

van de stad voor de vernieling.

Een gratis stadsplattegrond met routebeschrijving voor de wandeling van ongeveer 2 uur is verkrijgbaar bij de Tourist Info St. Vith in het stadhuis.

T +32 80 280 130 / www.st.vith.be/Tourismus

Schwarzer Weg 6, 4780 St. Vith

Historisch museum "Zwischen Venn und Schneifel"

Het oude station van St. Vith werd gebouwd in de Pruisische tijd en biedt nu plaats aan het historisch museum. Naast collecties en reconstructies uit het dagelijkse leven van de boeren en ambachtslieden in de 19^e eeuw, sacrale kunst en ar-

cheologische vondsten biedt het museum voortaan ook een innovatief, multimediaal parcours aan, waarop de bezoekers tastbare geschiedenis kunnen beleven.
T +32 80 22 92 09 / www.zvs.be

Mühlenbachstr. 33, 4780 St. Vith

St.-Vitusparochiekerk

De imposante, in 1954-59 in neoromaanse stijl gebouwde parochiekerk symboliseert een VERRIJZENISKERK met haar op brede voeten staande ten hemel rijzende toren en een buitensporig grote sculptuur van de verrezen Christus in de koorruimte.

De overvloed van de ruimte evenals de moderne architectuur en religieuze kunst van tijdgenoten, vooral van de beeldhouwer Zygmunt Dobrzycki, contrasteren met enkele weinige oude kunstobjecten. Zo zijn er in de nieuwbouw meerdere relikten uit de in de 2e wereldoorlog verwoeste

gotische kerk te vinden: doopvont, grafsteen van von Rolshausen, beeld van de H. Vitus).

Een reusachtige geometrische tekening op blauwe achtergrond op het plafond van het koor symboliseert de micro- en macrocosmos. De alles doorlopende spiraal is de uitdrukking van een theologische boodschap: God staat aan het begin, hij heeft alles geschapen, hij is oneindig en eeuwig.

De zeven nissen in de apsis symboliseren de zeven sacramenten, de afwisseling van de grote

en de kleine bogen in de zijschepen de hoogtes en laagtes van het leven en de weg naar God. De drie hoofdingangen verwijzen naar de Drieuldigheid of de drie goddelijke deugden: geloof, hoop en liefde. De relatief kleine ingangen in verhouding tot de imposante toren suggereren deemoed en een onderworpen houding bij het binnentreden van het godshuis. Reliëfs van de vier evangelisten sieren de boogsteunen.

Vooraf tijdens het jaarlijkse Vitus- octaaf in juni ondernemen door stress geplaagde en zenuwzieke mensen een bedevaart naar de H. Vitus, patroon van de stad en de kerk. Net zoals de jonge Vitus heeft de stad een meer- voudig martelaarschap ondergaan. Ze werd in de loop van haar geschiedenis minstens driemaal verwoest, de laatste keer met Kerstmis 1944.

De H. Vitus (Veit, Fr. Guy) wordt in heel Europa vereerd en behoort tot de 14 Helpers in Nood. Als kind werd Vitus door zijn pleegmoeder en zijn

leraar bekeerd. Zijn vader die echter een heiden was, bracht de twaalfjarige voor de rechter, omdat hij ondanks een pak slaag zijn christelijke geloof niet wilde opgeven. Rond het jaar 300 stierf hij de marteldood. Zijn relikwieën kwamen in 775 naar St. Denis, in 887 naar de beroemde abdij Corvey, zijn hoofd bevindt zich in de Veitsdom in Praag. Zijn attributen zijn o.a. een leeuw, een olieketel, een leemlamp en een witte haan. De H. Vitus wordt aangeroepen bij epilepsie en zenuwziekten van alle aard evenals psychische belastingen.

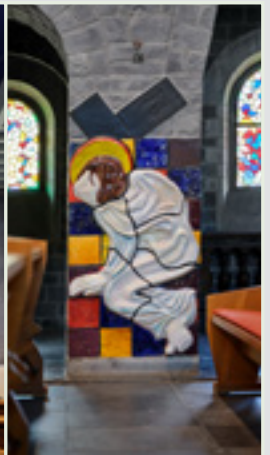
Reliëf van de evangelist Marcus met zijn attribuut de leeuw (Dobrzycki, 1955)

Vroeggotische doopvont (13^e eeuw) uit de voormalige verwoeste parochiekerk

Met 39 registers is het orgel het grootste van de Oostkantons. Het werd in 1970 gebouwd door Stephan Schumacher, Eupen (B)

De geometrische tekening symboliseert het micro- en macrocosmos Opvallend koorkruis (Dobrzycki, 1955) Zeven nissen in de apsis

Eén van de 14 staties van de kruisweg uit gepolychromeerde keramiek (Dobrzycki, 1955)

Wiesenbach 155, 4780 Wiesenbach

St.-Bartholomäuskapel

Een zeldzame parel - Koningin Fabiola, juni 1989. Deze bescheiden kapel verbergt inderdaad onvermoede schatten van culturele en geschiedkundige waarde. In 1982 werden onder ontelbare lagen verf tot dan onbekende en verbazingwekkend intacte muurschilderingen ontdekt. Deze geven ons een veelheid aan informatie over de religieuze voorstellingen en kunstpraktijken van de mensen van onze regio in de 15^e eeuw. Archeologische opgravingen tonen aan dat de kapel in de 13^e eeuw op een begraafplaats is ontstaan en in de loop der tijd tot de huidige vorm werd uitgebouwd. In de voorhal van de kapel is een stenen bank met tafel te zien. Hier kwam volgens mondelinge overlevering de schepenrechtbank van St. Vith samen. Tot de bijzonderheden van deze kapel behoren:

- de muurschilderingen in het koor (tweede helft van de 15e eeuw): Er zijn scènes uit het lijdensverhaal van Jezus, engelen met folterwerktuigen, de symbolen van de 4 evangelisten, Christus als wereldrechter en meerdere heiligen voorgesteld.
- barok hoogaltaar (1688) met beeld van de H. Lucia en schildering met kruisigingsscène. De sokkel van de barokke opbouw vormt het gotische blokaltaar met

zandstenen plaat.

- schilderij met openbaringsscène (17e eeuw): zeer ongewone voorstelling, aangezien Christus zijn hemelroon verlaat (Drievuldigheid) en als zuigeling op Maria afzweeft.
- Kruiswegstaties van onbekende herkomst (2e helft van de 19e eeuw) met Arabisch schrift.
- oude kruisen op het kerkhof: 12 uit leisteen en 2 uit rood zandsteen.

De apostel Bartholomeus wordt vaak voorgesteld met een mes in zijn hand. De legende vertelt dat hij omwille van zijn standvastigheid in het geloof in Christus in Syrië het martelaarschap onderging en hem daarbij de huid van het levende lijf werd afgetrokken. In sommige voorstellingen draagt hij die zelfs op zijn arm. De leerlooiers, lederfabrikanten en alle beroepen die dierenhuiden verwerken, hebben hem als patroon uitverkoren. Indien de kapel gesloten is, is de sleutel verkrijgbaar in de twee tegenoverliggende huizen (152 + 154).

DE KLUIZENAARSWONING: Binnen de zuidelijke kerkhofmuur richtte een kluizenaar begin 1800 een klein, maar stabiel huisje op.

Oberstr. 1, 4780 Wallerode

St.-Wendelinus-parochiekerk

Hoofdaltaar: Maria-Boodschap (eind 19^e eeuw)
Altaar van de 14 Helpers in Nood van 1788 met beelden van het einde van de 19^e eeuw
H. Wendelinus en relikwie van het Heilige

De parochiekerk St. Wendelinus is een onbepleisterd, bouwwerk uit een schipbreuksteen uit het jaar 1754. De toren stamt evenwel nog van het vorige gebouw uit de 17^e eeuw. Een wapen in het gewelf van het schip toont de eigenaars van het nabij gelegen kasteel, de familie von Baring-von Dhaem, als schenkers aan. Aan de voet van de toren staat een rijk versierde grafsteen uit leisteen (1754) met de insignes van de familie von Baring-von Montigny. Een na het concilie afgedankt barokaltaar van de Veertien Helpers in Nood werd pas enkele jaren geleden gerestaureerd en tot vreugde van de dorpsbewoners in 1996 weer opgesteld. De "Helpers in Nood" zijn heiligen die door de gelovigen worden aangeroepen als hulp in alle noodsituaties. Het altaar zelf werd in 1788 vervaardigd, de beelden werden echter eind 19^e eeuw vervangen door nieuwe. Aan de preekstoel zijn niet zoals gebruikelijk op deze plek, de vier evangelisten, maar de vier kerkvaders Hiëronymus, Augustinus, Gregorius en Ambrosius te zien; ze gelden als de vier belangrijkste theologen op wiens overwegingen de kerkleer gebaseerd is. Het altaar in de koorruimte is in neoromaanse stijl

gehouden en werd rond 1900 vervaardigd; het toont in drie beschilderingen de Boodschap aan Maria. In het midden staat de aartsengel Gabriël voorgesteld die Maria de Boodschap brengt dat ze een zoon zal baren die de redder van de wereld zal zijn. De beide beelden aan de zijanten tonen telkens 4 musicerende engelen. Rechts naast het altaar is een beeld van de H. Wendelin (eind 19^e eeuw) te zien, een heilige van de boeren van de regio en beschermheilige van de kerk. Volgens de overlevering was de H. Wendelin een Iers-Schotse koningszoon die in de 14^e eeuw leefde. Hij zou zich als kluizenaar en herder in Saarland hebben gevestigd en abt van het klooster Tholey bij St. Wendel zijn geweest. Hij wordt als monnik, pelgrim, jonge koningszoon, herder of abt met een staf voorgesteld, lammeren, runderen of varkens hoedend. De H. Wendelinus is patroon van de boeren, hoeders, platte-landbewoners, schaapherders.

Depertzberg, 4770 Medell (KM 6)

Landschapskader "Sjabloon" & Panoramabord

"Sjabloon", zo heeft de objectkunstenaar Norbert Huppertz zijn landschapskader in Medell op het uitkijkpunt "Am Depertzberg" genoemd. Huppertz heeft op een weidetop een bord opgesteld ter grootte van een tekentafel met daarin zeven openingen waardoor men naar het landschap kan kijken. De openingen hebben de vorm van een ronde, een vierkant, een driehoek of ook een hart of een sleutelgat. Het landschapskader is bovendien draaibaar. Zo kunt u niet alleen kiezen door welke vorm u in de wijde wereld wil kijken, maar ook in welke richting. Afhankelijk van de kijkhoek dwaalt uw blik over Medell of over ongerepte Eifel-landschappen. Ook de heuvelrug van het bos van Ommerscheid is te zien. De beboste heuvel-

rug is de waterscheiding tussen de stroomgebieden van Maas en Rijn en trekt tegelijk een grens tussen het Duits- en het Franstalige gebied.

Het roterende panoramabord geeft ook informatie over details van het landschap, dorpen en bezienswaardigheden aan de horizon. Rustbanken nodigen u uit om even te genieten.

www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Kirchweg 2, 4770 Amel

St.-Hubertusparochiekerk

De huidige kerk werd in 1930/31 opgericht volgens plannen van de architect Cunibert. Enkel de toren uit het jaar 1541 (zie jaarsteen op de zuidwestelijke hoek) bleef van het vorige gebouw behouden. Curiosum: Het derde getal is een naar onder open (halve) acht en betekent vier, vandaar 1541.

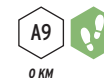
In de verleden jaren werd het voormalige hoofdaltaar uit de 17^e eeuw uitgebreid gerestaureerd. Het heeft samen met het tabernakel weer zijn plaats op de oorspronkelijke sokkel ingenomen. Tegelijkertijd werd een nieuwe schatkamer (aan de linkerzijde van de kerk tussen de 2^e en 3^e pilaar)

voltooid. Ze herbergt historische kerkbenodigdheden (kelken, misgewaden, relikwieën,...).

Er bevindt zich een gezicht van de architect Cunibert op de richel van het koor. Het werd hier door de toenmalige steenhouders omwille van het onontkoombare wezen van de architect ingebouwd zonder zijn weten. Het is te zien, als men aan de noordkant van de kerk omhoog kijkt op de kleine bruine steen precies boven de pilaar rechts van het kerkhofkruis uit blauwsteen.

Wittenhof 9, 4770 Amel (KM 9)

Digitale speurtocht "Natuur & geschiedenis"

6 km lange schattenjacht op de wandelpaden rond Amel. Om deel te nemen hebt u de gratis smartphone-app „Totemus“ nodig. Duur: ongeveer 2 uur Start: gemeentehuis van Amel www.ostbelgien.eu/speurtochten

Kirchweg, 4770 Amel

Marktkruis

Het marktkruis op de oude begraafplaats naast de kerk stamt uit het jaar 1722. Pas sinds 1931 staat de barokke bidzuil op deze plaats. Daarvoor stond de 3,50 meter hoge uiting van landelijke vroomheid op de weg naar St. Vith. Met het kruis uit bondzandsteen herinnerde Amel vroeger aan zijn marktvrijheid en marktvrede. De voormalige

zetel van het Frankische hof genoot al sinds de Middeleeuwen het recht om op de feestdag van Sint-Michiel een markt te houden. Iedereen kon vrij artikelen aanbieden, verkopen en kopen. Het bovenste deel van het marktkruis stelt de kruisiging van Jezus, de Heilige Maagd Maria en de apostelen voor. In het midden is naast het jaartal

een treurende Maria afgebeeld. Daaronder zien we de heilige Urbanus. Verder is het kruis versierd met putto's, fruitslingers en bloemen, zoals gebruikelijk in de tijd van de barok.

Kirchweg 14, 4770 Amel

Antoniushuisje

Het kunsthistorisch betekenisvolle geheel van kerk, marktkruis en Antoniushuisje geldt als het oudste bewaard gebleven deel van Amel. Het oudste stuk van dit geheel is dan weer het Antoniushuisje. Het vindt zijn oorsprong in een go-

tische kapel uit de 14^e-15^e eeuw. Na herhaalde verbouwingen dient het Antoniushuisje nu als lijk-

Barokke voorstelling van de H. Agilolf (18^e eeuw).

Relikwieën van 81 verschillende heiligen.

Barokke altaar (begin 18^e eeuw).

Sebastianweg 14, 4770 Eibertingen

St.-Sebastiankapel

Pas in het jaar 1700 kreeg Eibertingen een eigen kapel. Dit gebouw wordt ook vandaag nog regelmatig gebruikt voor liturgische feesten en straalt na een renovatie een nieuwe glans uit. Het polychroom omsloten barokaltaar met opgebouwde zuilen is omwille van zijn uniciteit een echt juweeltje. Bijzonder opvallend is het grote aantal relikwieën in twee rechthoekige resp. achthoekige relikwiearia. Bij de restauratie in het jaar 2002 werden 168 botstukken van 81 heiligen geteld. Het opzetstuk boven het tabernakel (expositorium) met de voorstelling van de offering van Isaak door Abraham stamt oorspronkelijk uit de parochiekerk Amel. Daarboven bevindt zich de figuur van de H. Sebastian (dorpsspatroon) met

engel evenals de voorstelling van God de Vader die de wereldbol vasthoudt. De nieuwgotische beelden van de H. Jozef en het Hart van Jezus in de schelpnissen aan de zijkant evenals de beelden in het schip van Theresia van Lisieux en van de Onbevleete Ontvangenis stammen uit de 19^e en 20^e eeuw. De beide barokke beelden van Nikolaus van Tolentino en de regionale heilige Agilolf van Keulen in het schip stammen daarentegen uit de 18^e eeuw en stonden mogelijk oorspronkelijk in de schelpnissen van het hoogaltaar. De vier glasramen uit het jaar 1936 bleven door de oorlog gespaard. Ze tonen de H. Susanna van Rome, de H. Sebastian, de aartsengel Michael en Johannes de Doper.

Startpunt: barbecuehut, Zum Jagdhaus 20, 4770 Halenfeld (KM 23)

Bosleerpad

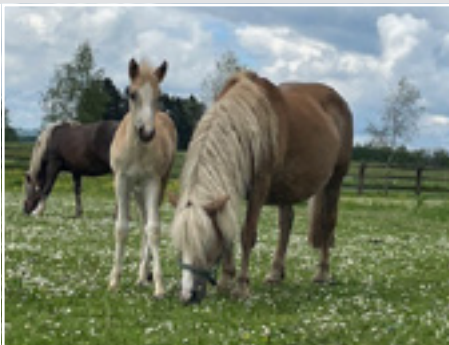

Het 2,6 km lange educatieve bospad neemt kleine en grote natuurliefhebbers mee door de fascinerende wereld van het bos. Onderweg nodigen verschillende haltes u uit om actief mee te doen. Bij het vertrekpunt zorgen een overdekte picknickplaats en een kleine speelweide voor een gezellige afsluiter.

Honsfeld 592-596, 4760 Honsfeld (KM 28)

Hof Kessler Paardenmelk

In de voorbije jaren heeft de familie Kessler haar idyllisch gelegen boerderij stap voor stap veranderd in een paradijs voor Haflingers en Schwarzwälder. U komt er alles te weten over paardenmelk, bijvoorbeeld waarom het een populair ingrediënt is van cosmetica en geneesmiddelen. Bezoekers mogen ook aanwezig zijn bij het melken van de merries en mogen proeven van de melk. Even interessant

voor kinderen is de kinderboerderij. Gelieve u vooraf in te schrijven. De volledige rondleiding duurt ca. 1,5 uur. Prijs van de rondleiding: 5 EUR/pers. T +32 479 383973 / www.stutenmilch.be

Merlscheid 64, 4760 Merlscheid (KM 30,5)

St.-Briktiuskapel

De St.-Briktiuskapel ligt in het rustige gehucht Merlscheid. De H. Antonius van Padua wordt als tweede patroon vereerd.

Het van buiten sober lijkende gebouw herbergt binnenin een barokke inrichting met een groot aantal kleine kunstwerken. De kapel werd in 1736 opgericht op vraag van de dorpsbevolking. Ze onderhouden ze tot op heden met veel liefde en zorg. Aan het kleine bepleisterde gebouw uit breuksteen werd in 1868 in plaats van de dakruiter een klokkentoren toegevoegd.

Het barokke hoogaltaar uit de eerste helft van de 18^e eeuw toont in zijn bovenste altaarbeeld de Drievuldigheid in de vorm van twee personen en een duif: Vader (met hoed in de hand), Zoon en H. Geest (duif). Het beeld van het antependium (vorste altaarplaat) toont de Maria-ten-hemel-opneming door de Drievuldigheid. Het hoofdschilderij met kruisigingsscène moet bij de 19e eeuw worden ingedeeld.

Links naast het altaar staat een beeld van de

apostel Jacobus (de Oude). Tot zijn attributen behoren de pelgrimsstaf en de schelp. Hij wordt aanroepen als patroonheilige voor het weer en de vruchten van het veld.

De H. Briktius, bisschop van Tours († 444) Als leerling van de heilige Martinus bouwde hij in Tours de 1e Martinuskerk en werd later zelf bisschop van deze stad. Volgens de overlevering schreven tegenstanders Briktius zware beschuldigingen toe die op een synode als laster werden

erkend. De aanleiding van de laster was wel dat hij minder ascetisch leefde dan andere leerlingen van de Heilige Martinus.

Als bisschop wordt hij als getuige van zijn onschuld met gloeiende kolen in het gewaad voorgesteld. Andere attributen zijn een bakerkindje en/of drie aren.

De kapel is overdag geopend.

Barokke hoogaltaar (18^e eeuw) / Beeld van de apostel Jacobus

4760 Manderfeld (KM 36,5)

Rode zandsteen

Blauwsteen uit de groeven bij Recht bepalen het uitzicht van de meeste dorpjes in de Oostkantons. Maar dat geldt niet voor Manderfeld. Daar zijn bidzuilen, deurlateien of sierfiguren op gevels gemaakt uit bondzandsteen. De rode kleur van de steen is een visuele herinnering aan bijna vierhonderd jaar verbondenheid met het keurvorstendom Trier. Daar was bondzandsteen uit de groeven van de Eifel het favoriete bouw materiaal - dus ook in Manderfeld.

Manderfeld 305, 4760 Manderfeld

Stockhäuser

Niet ver van de kerk springen twee indrukwekkende huizen in het oog. Een ervan is gelegen achter de kerk op de weg naar Auw. Het stamt uit de 16^e eeuw en heeft de voor Manderfeld typische vensterdagkanten uit bondzandsteen. Het tweede bevindt zich tegenover het Eifeler Hof en is te herkennen aan het kruis van bondzandsteen. De twee huizen zijn zogenaamde "Stockhäuser". Onder hun dak leefde niet alleen de grootfamilie, maar ook het vee. De huizen inclusief landerijen werden steeds aan het oudste kind van de familie vererfd. Zo bleef het bezit in één hand en op één plaats, stokstijf en onwrikbaar - vandaar de naam

"Stockhaus". Dit erfstelsel bleef in voege tot de Franse Revolutie. Pas toen het Franse stelsel werd overgenomen, werden alle kinderen erfge-rechtigd. Het gevolg was een versnippering van het grondbezit en toenemende armoede doordat de boerderijen niet meer volstonden om in het levensonderhoud te voorzien.

St.-Lambertusparochiekerk, Manderfeld 250, 4760 Manderfeld

Kruisweg & Zevenslapershuisje

14 menshoge staties uit bondzandsteen omzomen de kruisweg op de voormalige begraafplaats achter de kerk. De beeldzuilen met de landelijk barokke voorstellingen stammen uit het jaar 1765. De 14 staties zijn een schenking van parochianen. Hun namen staan ingebeiteld op de rugzijde van de stenen. Getoond wordt de lijdensweg van Christus, vanaf het dragen van het kruis over de kruisiging tot de graflegging. De graf-

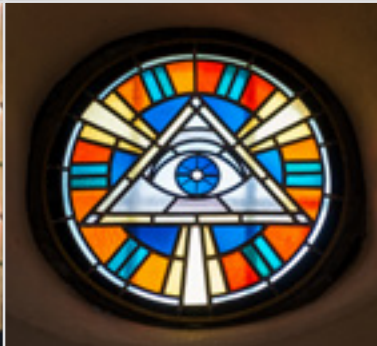
legging in de laatste statie is bijzonder kostbaar uitgewerkt. Voor de groep treurenden werd een klein huisje gemaakt. Het gebouw met een open boog lijkt op een kapel en wordt in de volksmond "het zevenslapershuisje" genoemd. Deze benaming houdt op geen enkele wijze verband met de legende van de zeven slapers ten tijde van de christenvervolging onder keizer Decius (3^e eeuw).

Zoals de kerken van Büllingen, Amel, Thommen en Neundorf staat de Manderfeldse parochiekerk mogelijk op de grondmuren van een Frankisch koninklijk hof. De parochiekerk is een gebouw met een schip uit breuksteen uit het jaar 1549 met wezenlijk oudere vooruitstekende westtoren. Het wapen van de Trierse keurvorst Richard von Greiffenclau (buiten op de toren) wijst op een schenking. Het schip kreeg de vorm van een „kerk met één steunpilaar“, het gewelf werd echter in 1780 verwijderd. In 1903 werd de kerk volledig van nieuwgotisch meubilair en muurschilderingen voorzien. Nadat dit grotendeels in de jaren 1950

werd verwijderd, moeten de hoogaltaren weldra weer hun oorspronkelijke opstelling terugkrijgen. In de zijkapel van de kerk staan nieuwgotische beelden (1903) van de vier evangelisten met hun typische attributen. Ze stammen van de oude preekstoel: Mattheus met engel (symboliseert het menselijke), Lucas met stier (offersymbool), Marcus met leeuw (sterkte van het geloof), Johannes met adelaar (symbool voor het geestelijke). Er bestaan evenwel verschillende interpretaties van de attributen.

Zuidaanzicht van der kerk
“Oog van God”: De driehoek is het symbool voor de Drieuldigheid

Aan de rotonde voor de kerk takt de weg naar Auw af. Van de hoogte die we weldra bereiken, dwaalt onze blik over de nabijgelegen grens met Duitsland. Het verloop daarvan is gemakkelijk te onderschei-

den doordat er aan Duitse zijde windturbines opgesteld staan langs de grens. Sinds het Schengenakkoord van 1993 vervult de grens hier geen functie meer en daarvoor speelde ze geen grote rol meer in het dagelijkse leven van de inwoners van deze streek. Dat was ooit wel anders. Toen de invoerrechten in beide landen verschilden, werd er veel gesmokkeld over de Belgisch-Duitse grens. Het begon al voor de Eerste Wereldoorlog met de zoutsmokkel en nam gigantische proporties aan na het einde van de Tweede Wereldoorlog. In België was koffie uit de kolonie Congo relatief goedkoop, terwijl het in het verwoeste Duitsland een begeerd betaalmiddel was. De smokkelaars bedachten inventieve trucs. Ze bonden de bonen in dikke lagen rond hun lichaam of verstopten ze in vrachtwagenbanden, om maar enkele voorbeelden te noemen.

4760 Manderfeld, aftakking Manderfeld richting Weckerath

Waterbelevenispad

Het thema van het pad is "water", waarschijnlijk het wellicht waardevolste goed op onze planeet. Over een afstand van 3 kilometer kunnen bezoekers bij acht interactieve infopunten ontdekken waar en hoeveel water wordt gebruikt, hoe regen ontstaat, hoe water wordt gezuiverd en nog veel meer. Een ijsvogel wijst de weg. Duur: ongeveer 1,5 uur.

www.buellingen.be/tourismus-freizeit/sehenswertes/wassererlebnispfad-manderfeld

4760 Krewinkel

St.-Eligiuskapel

Het beeld van Krewinkel wordt gekenmerkt door de gotische kapel in het centrum van het gehucht, waarvan het bouwjaar onbekend is. Op de gelijkvloerse verdieping heeft de massieve toren schietschachten, wat suggereert dat de toren ouder is dan de kerk en oorspronkelijk een verdedigingsfunctie had. In het koor, dat vroeger een aparte gebedsruimte was, werden overblijfselen van muurschilderingen uit de periode tussen 1480 en 1530 ontdekt en blootge-

legd tijdens restauratiewerkzaamheden in het begin van de jaren 1990. Ze zijn verdeeld in drie velden en tonen: onderaan een ornamenteel motief, daarboven zes heiligen (waarschijnlijk apostelen) en in het bovenste gedeelte links van het raam een afbeelding van het Laatste Oordeel. De gewelfsleutelstenen van het schip en het koor zijn interessante voorbeelden van "boerenkunst" uit de Eifel.

Sleutel: Henri Schröder, huisnr. 69 (100m)

Hergersberg 1, 4760 Büllingen (aan de Duits-Belgische grens)

Ardenner Cultur Boulevard

In de museumwereld "Ardenner Cultur Boulevard" zijn vijf verschillende tentoonstellingen ondergebracht. Ars Krippana is de grootste tentoonstelling van kerststallen in Europa. Ze omvat landschapskribbes, mechanische kribbes, kribbes uit andere culturen en ook een "levende kribbe" met echte dieren in de open lucht. Ars Figura toont een belangrijke collectie klassieke poppen, die voor het merendeel afkomstig zijn uit de tijd van het Keizerrijk. De poppen worden niet gewoon uitgesteld, maar beelden taferelen uit het dagelijks leven in de 19e eeuw uit. Van de mooie kamer tot het kruidenierswinkeltje wordt tot in het detail een getrouw beeld gegeven van de leefwereld. Zo komt een stuk verleden in geminiaturiseerde versie tot leven. Ars Technica is gewijd aan een andere geminiaturiseerde wereld, namelijk

die van de modelspoorweg. Zo'n honderd treinen zoemen digitaal gestuurd over een spoornet van zo'n 2000 meter lang, inclusief natuurgetrouwe landschappen en plaatsen. Groot en klein reageren enthousiast op de grote technische precisie van de modelspoorweg. De tentoonstelling Old Histories vertelt naoorlogse verhalen over smokkel, stroperij en wederopbouw in de Eifel. Ars Mineralis nodigt u uit de fascinerende wereld te betreden van de edelstenen, mineralen en fossielen in natuurlijke toestand. Er wordt ook getoond hoe de kostbaarheden verwerkt worden tot sieraden en natuurlijke geneesmiddelen. Verder vindt u er ook cadeautips zoals zoutlampen of figuren uit onyxmarmer alsook kunst- en designstukken. T +32 80 54 87 29 / www.a-c-b.eu

Auf Hoch, 4770 Herresbach

Wood Eye

Een buitengewoon overdekte rustplaats en uitzichtpunt met panorama over het Ourdal tot in Duitsland vindt men bij Herresbach. Het houten oog vestigt de aandacht van de kijker op de schoonheid van het landschap en bekoort door zijn moderne houtarchitectuur.

König-Baudouin-Platz, 4780 Schönberg (KM 44)

Uitzicht ^{A25}, dorpsplein ^{A26} & Lourdesgrot ^{A27}

De hoogten rond Schönberg bieden een prachtig panoramisch uitzicht op het dorp aan de Our en het bosrijke landschap. Naast de kerk nodigt een houten paviljoen in de vorm van een parasol uit tot ontspannen en picknicken. Bezienswaardig is de reproductie van de Lourdesgrot aan de voet van een calvarieberg met kruisigingstafereel. Op 15 augustus (Maria-Hemelvaart) vindt hier een lichtprocessie plaats.

4780 Amelscheid

Panoramabord

Op de plaats van het panoramabord bij de ingang van het dorp Amelscheid zei koning Boudewijn van België tijdens een bezoek aan de streek in 1967: "Weet u eigenlijk wel in wat voor paradijs u hier woont?" De panoramafoto vanuit vogelperspectief en de informatie op de achterkant van het roterende bord geven de bezoekers een beter inzicht in de omgeving en de typische kenmerken ervan.

www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Atzerath 43, 4780 Atzerath/Mackenbach (KM 48)

St.-Laurentiusparochiekerk

Het plaatsje Mackenbach bestaat eigenlijk slechts uit twee gebouwen: de wit gekalkte St.-Laurentiusparochiekerk met kerkhof en de Ourgrundiahal. Toch is Mackenbach sinds 200 jaar de parochie van de dorpen Setz, Schlierbach, Atzerath, Rödgen, Alfersteg en Heuem. In oorkonden werd voor het eerst in het

jaar 1500 een kapel vermeld die omwille van de Lukeruscultus een bedevaartplaats was voor mensen met oogaandoeningen.

De hoofdpatroonheilige in Mackenbach is de H. Laurentius (linkse zijaltaar); Lukerus geldt als bijkomende patroon- heilige en enige "regionale heilige". Naar hem is de bron genoemd die op

Gotisch koor (rond 1500).
Lukerusbron.

ca. 5 minuten wandelafstand ten noorden van de kerk in het dal opwelt. Het water van de bron werd vroeger vaak als geneesmiddel tegen oogaandoeningen gebruikt. Het leven van de H. Lukerus plaatst ons voor een raadsel. Volgens de overlevering heeft hij in Mackenbach geleefd en in de kerk zijn laatste rustplaats gevonden. Het langschip van de kerk stamt uit de 15^e-16^e eeuw. De toren werd in 1713 opgericht. Het gebouw is een markant voorbeeld van de "Eifelgotiek", zoals deze o.a. ook in Neundorf, Büllingen, Thommen, Manderfeld en Ouren voorkomt. De kerk maakte in de jaren 2001-2003 een volledige renovatie mee. Zo werden de versleten leiplatten van de kerkvloer gekliefd, opnieuw gesneden en zorgvuldig in het koor gelegd. Het sacramentsaltaar (sokkel onder het tabernakel) werd gecreëerd uit elementen van de oude preekstoel, het volksaltaar waaraan het H. misoffer wordt gevierd, werd vervaardigd uit de communiebank.

Opmerkelijk zijn een in het koor hangend houten kruis in T-vorm (volgens de overlevering stamt het uit een naburig dorp dat tijdens de pestperiode is uitgestorven) evenals de talrijke heiligenbeelden en het altaar van de Moeder der Smarten. Achter de kerk, bij de Lukerusbron, bevindt zich de kruisweg. De veelzeggende sculpturen zijn het werk van een regionale schrijnwerker.

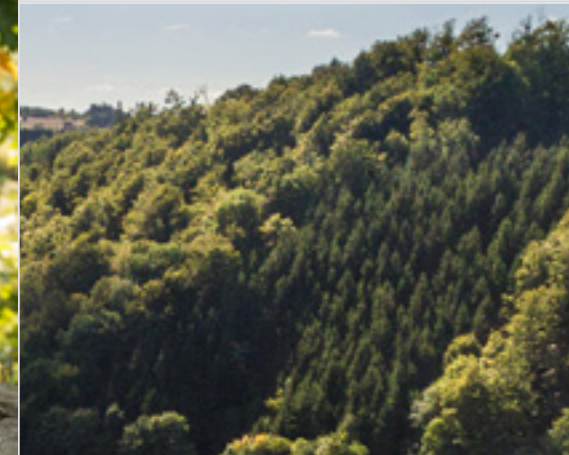
De kerk is overdag geopend. Bijkomende inlichtingen zijn verkrijgbaar bij de koster mevrouw Klara Schmitz, Setz 19, T +32 80 22 63 50.

Bärenstr., 4780 Alfersteg (KM 51,7)

Alfersteg - Beren-Zwitserland

In de volksmond wordt de streek rond Alfersteg ook wel Bärenschweiz (Beren-Zwitserland) genoemd. Daarom staat er een klein standbeeld van een beer in het centrum van het dorp, vlak bij de brug over de Our. Onze Bärenschweiz, die zijn naam pas in de jaren 1920-30 kreeg, is vernoemd naar een paar sterke vechtersbazen van een familie bij de Our, die al snel de bijnaam "Beer" kregen. Het lag voor de hand om de heuvelachtige streek "Bärenschweiz" te noemen.

St.-Willibrordparochiekerk

De parochiekerk in Lommersweiler is aan de H. Willibrordus gewijd wiens afbeelding o.a. in mozaïekvorm boven het ingangsportaal te zien is. Hij is de beschermheilige van het dorp en bekend als missionaris van de regio Eifel-Ardennen. Volgens de legende zou hij in Lommersweiler niet ver van de kerk hebben gedoopt en met een slag van een stok een bron met niet uit te putten waterbron water hebben ontsloten. (Willibrordusbron aan huis nr.56) In 1924 werd de oude kerk vervangen door een nieuwbouw van architect Cnyrim. Het oude gotische koor (15^e-16^e eeuw), het onderste deel van de toren en de mooie barokke binneninrichting bleven evenwel behouden. O.a. een gotische houtfiguur van de H. Willibrord (begin van de 16^e eeuw), een doopvont (1628 gedateerd), een piëta (17^e eeuw) en de zeldzame voorstelling van een beschermengel met kind (17^e eeuw) moeten worden benadrukt. Het altaarbeeld van het hoofdaltaar stelt de kruisiging van Christus voor (1682, gesigneerd Gerardus Hanson). Opmerkelijk zijn eveneens de mooie kerkramen van 1924. Achter het altaar bevinden zich o.a. een afbeelding van de Heilige Apollonia en de Heilige Antonius van Padua. Gekleurde

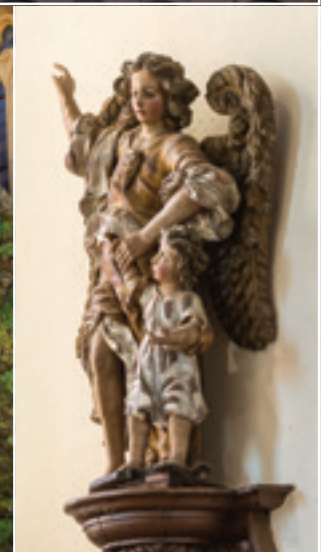
glasramen in de linkse zijkapel stellen scènes uit het leven van de Heilige Willibrordus voor. De Heilige Willibrord werd in 690 tot priester en vijf jaar later tot aartsbisschop van de Friezen gewijd. Omwille van zijn missionarisactiviteit waarbij hij zich bijzonder voor kinderen heeft ingezet, wordt hij vaak als bisschop voorgesteld die een kerkmodel of een kind draagt. De Heilige Willibrord wordt aangeroepen tegen herpes, huidontstekingen, krampen en epilepsie.

De grot evenals de 7 staties van Maria (uit tufsteen) werden in 1934 aangelegd door pastoor Busch. In die tijd ontwikkelde er zich een drukke pelgrimsbedrijvigheid naar Lommersweiler. Thans vinden hier alleen nog op 15 augustus (feest van Maria ten hemelopneming) feestelijkheden plaats.

Mozaïek van de Heilige Willibrordus (1924)

Lourdesgrot (1934) met goedkeuring door de paus

Beschermengel met kind (begin 18^e eeuw)

Parochiekerk, 4790 Maspelt (KM 62)

Houten standbeeld van de Heilige Donatus

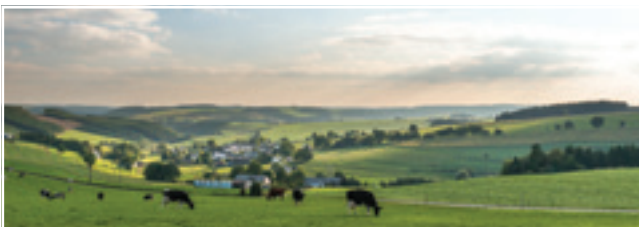

Volgens de legende was Donatus een Romeinse soldaat die met zijn legioen dreigde om te komen van de dorst in de woestijn. Donatus bad om regen en werd verhoord. Een heftige regen redde de dorstigen en de bliksem zette de tenten van

het vijandige kamp in brand. De Heilige Donatus geldt daarom als beschermheilige tegen bliksem-inslag, hagel en brand. Aan de buitenmuur van de kerk is een houten schrijn gewijd aan de heilige, die men kan herkennen aan de Romeinse soldatendracht met speer en schild. Waarom dat zo is, weten we uit de overlevering. Toen de klokkentoren ingewijd moest worden, kwam er een zwaar onweer op. De bliksem sloeg in op de toren, maar ging door het portaal weer naar buiten zonder schade aan te richten. Zo komt het dat de Heilige Donatus een plaats heeft gekregen aan de muur van de kerk.

Uitzicht vanuit de schuilhut

De rit naar Bracht wordt gekenmerkt door een open landschap. Hier worden de weiden niet begrensd door hagen. Het panorama strekt zich uit over de Duitse grens in het oosten en de Luxemburgse grens in het westen. Het gebied behoorde circa 500 jaar tot het Groothertogdom Luxemburg. Pas met de intocht van de Fransen in 1794 werd het ingelijfd bij Frankrijk. Nadat Napoleon in 1815 verslagen werd in de Slag bij Waterloo, werd het gebied ingedeeld bij Pruisen toen de grenzen hertekend werden tijdens het Congres van Wenen. Na de Eerste Wereldoorlog

werd in 1919 in het Verdrag van Versailles vastgelegd dat het gebied bij België zou gaan horen.

In het dorp trekt het kasteel van Bracht de aandacht. In de puntgevel van het statige complex uit de 18^e eeuw prijkt het wapenteken van de familie von Montigny.

Burchtruïne

Op een informatiebord in het burchtpaviljoen hangt een ingekleurde gravure uit 1592 waarop de machtige burcht van Reuland te zien is met alle bijgebouwen, zoals de kapel en de woonvleugel. Met enige fantasie kan men zich bij het bezoek de imposante torengebouwen met een spits leien dak en het portaal voorstellen. In 1794 vernielden Franse troepen de trotse burcht, waarvan de eerste steen in de 12^e eeuw gelegd werd. Maar de vesting op een oppervlakte van 55 op 65 meter is ook als ruïne nog indrukwekkend. Behouden gebleven zijn de zware vestingmuren, de voeten van de torens en bijna de volledige noordwestelijke toren. Ook de 14 meter hoge bergfried heeft standgehouden. Van bovenaf heeft men een grandioos

uitzicht. Het geslacht van Reuland, dat de burcht zijn naam gaf, stierf al begin de 14^e eeuw uit. Als kasteelheren volgden de grafen van Blankenheim, later de hertog van Luxemburg en ten slotte de heren von Pallandt, die de burcht verbouwden tot een comfortabel slot. Het in steen gebeitelde wapenteken van de laatste heer von Pallandt met het jaartal 1604 is bewaard gebleven aan de buitenmuur van het zuidwestelijke zaalgebouw. Sinds 1920 is de burcht Reuland staatsbezit. De collectie van de burcht omvat vondsten die bij opgravingen naar boven gekomen zijn. Ook de 14,5m diepe bron van de burcht werd bij opgravingen ontdekt en blootgelegd.

www.reuland-ouren.be/nl/sightseeing/burgreuland

St.-Stephanusparochiekerk

Artistiek ingangsportaal
uit leisteen uit Recht (1772)

In het bovenste deel van de toren herkent men twee wapenstenen van Balthasar von Pallant-Millendonck die door twee gekroonde leeuwen worden vastgehouden, in het onder-

ste deel van de toren twee zandstenen met het monogram van dezelfde kasteelheer. Deze elementen stammen uit het vorige bouwwerk van de 17^e eeuw en werden hergebruikt in het tot op

Barok hoogaltaar (rond 1750)
Orgel met het nog originele orgelfront van de orgelbouwers, de gebroeders Müller uit Reifferscheid (D), 1862
Grafmonument van Pallant-Millendonck (1624)

vandaag behouden gebouw van de bouwmeester Ferdinand Starck uit Recht uit het jaar 1771. In 1912 werd de kerk vergroot met een zijschip, een nieuw koor en een nieuwe sacristie. Niet alleen het bouwwerk is barok, maar groten-deels ook zijn binneninrichting. Het hoogaltaar en de beide zijaltaren werden vervaardigd rond 1750. Aan het hoogaltaar valt bijzonder het baldakijn in de vorm van een kroon op. Engelen dragen de lijdenswerktuigen (lans, gesel en spons), aan de zijanten stellen houten beelden de patroon van de kerk, St. Stephanus, en de Ardense heilige Hubertus voor. De beelden aan de zijanten van de heiligen Odilia en Lucia dateren uit dezelfde tijd.

Het vermoedelijk interessantste object is het grafmonument van de in 1625 overleden heer van Reuland, Balthasar von Pallant, en zijn gemalin Elisabeth von Millendonck. Het werd in het jaar 1624 vervaardigd uit zwart Belgisch marmer. De sleutel aan de harnasriem van de ridder is het teken van de Erbkämmererwürde (verant-

woordelijk voor de financiën van het land) van Luxemburg.

De sleutel tot de kerk is verkrijgbaar bij mevrouw Genten, Wenzelbach 6.

4790 Burg-Reuland

Een reis door het verleden

Oude huisnamen verbergen vaak familienamen, dialecten en interessante historische details over de plaats en het gebouw. Het dorp Burg-Reuland heeft de namen van huizen, inclusief het bouwjaar en een historische foto van het gebouw, vereeuwigd op meer dan 90 plaquettes die meteen in het oog springen tijdens een wandeling door het dorp. QR-codes op die borden ontsluiten nog meer informatie.

www.reuland-ouren.be/nl/sightseeing/burgreuland

Startpunt: Kulturhaus, Von-Orley-Straße 24, 4790 Burg-Reuland

Digitale speurtocht "Van kasteelmensen, de spoorweg en opmerkelijke kerken"

Ga op schattenjacht langs een 4,8 km lange route door Burg-Reuland. De gratis smartphone-app „Totemus“ is nodig om deel te nemen. Duur: ongeveer 1 uur 45 min.
www.ostbelgien.eu/speurtochten

Von-Orley-Straße 2, 4790 Burg-Reuland

Huis Orley

In de 18de eeuw vond een sociale verandering plaats. De tot dan toe heersende adel werd langzaam vervangen door burgerlijke zakenlieden. Het Huis Orley is een goed voorbeeld van deze verandering. Terwijl het kasteel - dat troont boven de huizen - langzaam in verval raakte, bouwde de familie Orley een prachtig gebouw aan de voet ervan. Boven de barokke deurlijst, uitgevoerd in leisteen van Recht, staat het familiewapen en het bouwjaar 1747. Het huis van Orley kan worden omschreven als een luxueus gebouw naar de maatstaven van die tijd. Er waren toiletten in het huis, een ver-

warmingssysteem en bijzonder grote ramen. Zelfs de rode kleur van de gevel was duur en staft de sociale status van de familie Orley.

Peckeneck 21-24, 4790 Burg-Reuland

Uitzicht vanaf Peckeneck

Huis Éggesse is een van de vele statige landgoederen in het dorp. Wanneer men door de poortboog loopt en de Ulf oversteekt, bereikt men na enkele meters de fiets- en wandelweg van de Vennbahn. Van hieruit kunt u zowel het in 1752 gebouwde, gedeeltelijk tot woningen verbouwde landgoed als het dorp overzien.

4790 Weweler (KM 70)

Uitzicht en ligging

Waar de Ulf in de Our uitmondt, torent het dorpje Weweler op 400 meter hoogte uit op een vooruitstekende berg, de Ourberg. Zoals te verwachten is het uitzicht hier spectaculair. Van het met een muur omsloten kerkhof kijkt men uit over zowel

het dal van de Our als het dal van de Ulf. Zoals zo vaak in het Ourdal is het uitzicht over de ongerepte natuur adembenemend.

4790 Weweler

St.-Hubertuskapel

De kapel is tot op de oudere toren na een laatgotisch gebouw van eind 15^e eeuw. Van 1313 tot 1803 diende de kapel als parochiekerk van Reuland.

Een markant uiterlijk teken van het witbepleisterde gebouw uit breuksteen is de barokke torenhelm (gereconstrueerd in de jaren 1980). Binnenin bekoort de harmonische combinatie van gotische soberheid en barokke overvloed, zoals bv. in het rijk versierde meubilair uit de 18e eeuw duidelijk wordt.

Let in het bijzonder op het stergewelf dat op een ronde centrale pilaar zonder kapiteel rust. In onze regio vindt men enkel nog in Weweler en Büllingen deze bijzondere gewelfbouw die "kerk met één steunpilaar" wordt genoemd.

Bij restauraties in de jaren 1983-84 werden in de kerk resten van hoogwaardige muurschilderingen ontdekt. Deze fragmenten van uitstekende artistieke kwaliteit, die zich oorspronkelijk op de

muren achter de zijaltaren bevonden, werden op de achtermuur van het schip overgeplaatst.

Van de oude inrichting van de 18^e eeuw zijn een meesterlijk gerestaureerd hoogaltaar, koorgestoelte, communiebank en kerkbanken behouden gebleven. Ooit herbergden de hoogaltaren en muurnissen talrijke beelden van de 18^e eeuw zoals die van de H. Hubertus, de H. Willibrord, de H. Wendelin of de Madonna met kind. De meeste beelden werden in het jaar 2005 gestolen. Sommige werden intussen vervangen, voor andere beelden moet de bezoeker zich sindsdien helaas tevreden stellen met foto's.

De sleutel tot de kerk is verkrijgbaar bij dhr. Peter Zeyen, Hubertusstr. 3 (witgekalkte boerderij op ca. 50 m van de kapel).

Hoogtepad Weweler/Lascheid, 4790 Burg-Reuland

Panoramabord

Het panoramabord bevindt zich op de heuvelrug tussen Weweler en Lascheid. Vanaf dat punt heeft de kijker een prachtig vergezicht over de Ulf- en Ourvallei. De luchtfoto illustreert de bijzonderheden van het reliëf en de bezienswaardigheden die niet ver van het panoramapaneel liggen en een omweg waard zijn.

www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Theodor-Wiesen-Platz 1, D-54617 Welchenhausen (KM 75)

Museum "In der Wartehalle"

Het kunstmuseum in het Eifel-gehucht Welchenhausen (D) is ontstaan in 2002 toen het wacht-lokaal (Wartehalle) voor de schoolbus in de "ARTE-HALLE" omgebouwd werd. Het kleinste museum ter wereld is het hele jaar door dag en

nacht geopend. De tentoonstellingsruimte biedt plaats aan kunst, cultuur en geschiedenis. Toegang gratis.

www.artehallewelchenhausen.de

4790 Ouren (KM 78)

St.-Peterparochiekerk

Tot de deelgemeente "Peterskirchen" behoren de kerk en de omliggende gebouwen (pastorie en school) die vroeger een autonoom gehucht boven Ouren vormden.

De kerk laat de bezoeker een duidelijke opeenvolging van verschillende stijlperiodes zien. De toren gaat terug tot de 13^e eeuw (romaanse periode), het schip werd in de 15^e eeuw aangebouwd (gotiek), de octagonale koorruimte met uienkoepel stamt uit de jaren 1741-42 (barok). De sacristie werd in de 20^e eeuw gebouwd. De barokke hoogaltaren werden rond 1750 in de Louis XV-stijl vervaardigd. Bijzonder interessant zijn de beide levensgrote voorstellingen van de apostelen Petrus en Paulus op het hoogaltaar (18^e eeuw). Als gevolg van de kerstening van de regio werden eerst bijbelse personen (apostelen, Moeder Gods) als kerkpatronen gekozen. Het patrocinium van de H. apostel Petrus wijst

daarom met grote waarschijnlijkheid op een zeer oude offerplaats.

Ook de werken van de uit Ouren stammende kunstenaar pater Josef Belling (*1939) die voor de kerk van zijn geboortedorp een piëta (rechtse zijaltaar) en een beeld van de H. Sebastian (koorruimte) vervaardigde, zijn het vermelden waard.

De beide wapenstenen achteraan in de kerkmuur van het schip herinneren aan de schenking van een jaardienst door Martin von Giltingen en zijn vrouw Margaretha von Tavingy in het jaar 1625. De stenen stammen waarschijnlijk uit de burcht van Ouren en zijn sinds de 19^e eeuw in de westmuur gevoegd. De schenking betekent dat de familie jaarlijks een mis ter herdenking van de overledenen van de familie liet lezen. Daardoor kwamen de kerk gegarandeerde jaarlijkse ontvangsten toe.

Oude grafstenen van leisteen uit Recht langs de kerkhofmuur

4790 Ouren

Uitkijkpunten

Ouren is gezegend met een hele reeks schilderachtige uitkijkpunten. Een daarvan maakt deel uit van de kruisweg die aan het kerkhof begint. De op metaal geschilderde kruiswegstaties worden beschermd door speciaal daarvoor gebouwde stenen nissen. Boomkruinen werpen schaduwen links en rechts van de weg. Kort voor de laatste kruiswegstatie heeft men aan de rechterzijde een prachtig uitzicht over het Ourdal.

Een ander hoogtepunt wacht boven Ouren aan de weg naar het Luxemburgse Weiswampach (daar waar paragliders kunnen opstijgen). Op deze plaats, waar in de toekomst paragliders zullen vertrekken, kan de blik over het gehucht in het oneindige waren. Prachtige beukenbossen vullen de oevers aan weerszijden van de Our. Waar precies Duitsland begint, België eindigt of het

Groothertogdom Luxemburg bereikt is, vervaagt in de groene idylle. Helemaal schilderachtig mooi wordt deze natuurlijke pracht door een stenen brug over de Our.

Meester schrijnwerker Philippe Gonay gebruikte dit uitzicht om op het hoogste punt van de berg een landschapskader in de vorm van een toren op te richten. De kijkgleuven van de landschapskader doen denken aan schietgaten: zo kan men zich een beeld vormen van de burcht die vroeger op deze plaats stond.

Zum Dreiländereck, 4790 Ouren

Europamonument op het drielandenpunt

B | D | L

Waar België, Duitsland en het Groothertogdom Luxemburg samenkomen bij Ouren, werd in 1977 het Europamonument ingewijd. 20 jaar na de ondertekening van het Verdrag van Rome wou de Luxemburger Georg Wagner een monument oprichten voor de geboortesteek van het verenigde Europa. De voorzitter van het Luxemburgse Parlement was een overtuigd Europeaan. Drie gemeenten, het Duitse Arzfeld, het Luxemburgse Heinerscheid en het Belgische Burg-Reuland kochten op zijn initiatief gezamenlijk het stuk grond waarop het monument nu staat. Vijf zwerfkeien uit drie landen dragen de namen van verdienstelijke Europeanen. Zo prijkt op de zwerfkei uit de Lüneburger Heide de naam

van Konrad Adenauer. De grote monoliet van zandsteen in het midden staat symbool voor het verenigde Europa. Ook Georg Wagner werd geëerd, al is het niet aan het monument zelf. Een brug over de Our, die enkele meters verder België met Duitsland verbindt, draagt zijn naam.

L-9991 Weiswampach (KM 82,7)

Plaatsbeschrijving

Na de vele kilometers over het platteland en door stille dorpen komt Weiswampach (in het Luxemburgs Wäiswampich) met zijn ongeveer 2.600 inwoners en levendige hoofdstraat over als een andere wereld. Het Luxemburgse gehucht is gelegen aan een belangrijke verkeersverbinding met België, Nederland en West-Duitsland. Het plaatsje heeft dan ook grote supermarkten en tankstations, die leven van de talrijke grensgangers. Hotels en restaurants trekken bovendien

toeristen aan. Dat geldt ook voor het 65 hectare grote recreatiecentrum, dat twee meren met elk zes hectare watervlakte omvat en waar men kan zwemmen en andere sporten beoefenen. Het in de bossen van de Luxemburgse Ardennen verscholen recreatiecentrum draagt in belangrijke mate bij tot de attractiviteit van Weiswampach.

Kruispunt dorpsingang Thommen (KM 94,2)

Processiekruis

Op het kruispunt Thommen-Oudler bevindt zich een processiekruis, ook "Reulands kruis" genoemd. Op het altaar kan de monstrans met het Allerheiligste worden gezet.

Remaklusstraße, 4790 Thommen (KM 94,2)

St.-Remaklusparochiekerk

Al in 814 werd de plaats Thommen in oorkonden vermeld. In de late 15^e eeuw bouwde men een gotisch complex. De toren, een groot deel van het schip en van het koor zijn vandaag nog behouden. In 1910 werd het gebouw vergroot, doordat er een nieuwgotisch bouwwerk loodrecht op het oude werd toegevoegd.

Bij de laatste renovatie werden artistieke decorschilderingen uit de 16^e eeuw in het oude koor (op de kruisribben en in de zwikken van de gewelven) ontdekt. Deze zijn aangevuld en opgefrist. Na de renovatie bekoort de kerk door een levendige en frisse atmosfeer.

De doopvont in het oude koor wordt aan de 11^e of 12^e eeuw toegeschreven. In de zijwand van het oude koor ziet men nog de gotische sacramentsnis van waaruit men tijdens de Franse tijd (1795-1815) miskelken en andere waardevolle sacrale voorwerpen heeft gestolen. De verhoogde nis duidt aan dat het oude koor vroeger enkele treden hoger lag dan vandaag.

Zuidaanzicht van de kerk

De kerk bezit drie barokke altaren uit de late 17^e eeuw. Deze dragen tussen Korintische, door wijngaardloof omrankte zuilen telkens een schildering, op het hoofdaltaar en op het rechtse zijaltaar uit hetzelfde tijdperk, op het linkse zijaltaar van 1930. Talrijke barokbeelden ronden het harmonische totaalbeeld af. De kansel is in de voor de streek zeldzame stijl van de renaissance gemaakt. Omwille van het fijne snijwerk en de gedraaide zuilen wordt hij van het midden van de 17^e eeuw gedateerd.

Engel met bolle wangen op het rechtse zijaltaar

Binnenaanzicht met zicht op het oude zijschip

Barok hoofdaltaar (eind 17^e eeuw)

Quirinstr. 1, 4780 Crombach (KM 100,5)

St.-Antonius-Eremitkerk

Lange tijd moesten de inwoners van Crombach alle belangrijke kerkelijke handelingen (doopsels, huwelijken, begrafenissen) in de parochiekerk van Thommen voltrekken, wat vaak lastigen gevaarlijk was. Het eerste kerkgebouw stamt volgens de bronnen uit de 14^e eeuw. In 1755 werd de huidige toren (klokkenverdieping) nieuw gebouwd. Het middenschip werd in 1969 afgebroken en loodrecht op de oude as in grotere afmetingen weer opgebouwd. Toren en koor bleven in hun originele grootte behouden. In de nieuwe kerk werden moderne stilelementen met artistieke werken van vroegere eeuwen gecombineerd. Zo contrasteren de smeedijzeren kruisen en luchters met traditionele voorstellingen (Antoniusbeeld, piëta). De beschermheilige van de kerk is de H. Antonius, die eind 3^e-begin 4^e eeuw als kluizenaar leefde.

Bijzondere aandacht verdienen een piëta uit de 2^e helft van de 18^e eeuw, een smeedijzeren altaarkruis evenals twee grafplaten van priesters in het oude koor van 1773 en 1809.

Aan de buitenmuur van het oude koor bevindt zich een afvoersteen uit rode zandsteen. Deze diende vroeger om het reinigingswater dat tijdens de H. mis was gebruikt na de eredienst te laten wegvloeien, aangezien het enkel in gewijde aarde mocht worden verwijderd. Omwille van de verhoogde ligging van de

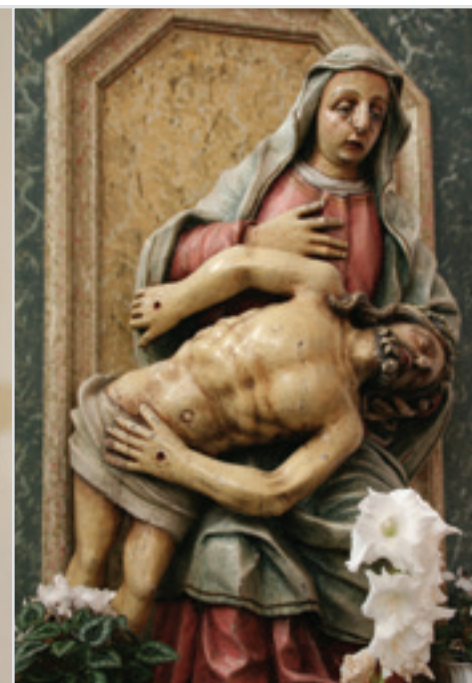
massieve toren met schietgaten en het met een muur beschermde kerkhof behoorde de oude kerk tot de versterkte godshuizen. Dit geldt ook voor de kerken van Neundorf, Thommen, Aldringen, Steffeshausen en Manderfeld om slechts enkele te noemen.

De kluizenaar Antonius behoort tot de stichters van het monnikenwezen waardoor hij steeds in monniks- of eremietenkostuum wordt voorgesteld. Na de dood van zijn ouders verdeelde Antonius zijn hebben en houden aan de armen en trok zich in eenzaamheid terug. De duivel beproefde hem op gruwelijke wijze in de woestijn. Met behulp van het gebed weerstond Antonius alle beproevingen en de Heer droeg hem diverse taken op. Een sympathieke legende bericht dat Antonius zich in de hel begaf om het vuur van de duivel te stelen. Terwijl hij de duivel afleidde, rende zijn big de hel in en roofde een blok hout om het aan de mensen te schenken. Daarom behoren naast de T-vormige stok, het varken en het vuur tot de hoofdattributen van Antonius.

H. Antonius, kluizenaar en wonderdoener (18^e eeuw)

Barokke piëta, 2^e helft 18^e eeuw

Afvoersteen uit rode zandsteen

Parochiekerk Maria Hemelvaart

Neundorf heeft een zeer oud verleden dat zijn oorsprong in legendes en gissingen verliest. Volgens de overlevering moest de kerk op een andere plaats worden gebouwd. Aangezien de bouwmaterialen echter meermaals door de Moeder Gods naar de huidige plaats werden verlegd, bouwde men de kerk hier. Geloofwaardiger is echter het vermoeden dat de ligging van de kerk naar een heidense offerplaats kan worden teruggevoerd. Missionarissen bouwden hier vermoedelijk een godshuis om de heidense gebruiken in christelijke om te vormen.

De kerk wordt voor het eerst in oorkonden vermeld in 1130. Van het toenmalige bouwwerk is de zeer massieve toren met zijn 2,50 m dikke muren behouden gebleven. Eind 15^e eeuw richtte men een gotisch complex op met drie schepen, de grootste kerk van die tijd. Toen was ze de parochiekerk van de stad St. Vith (officieel tot 1803); daarvan getuigt de "Vegder Poort" ("Poort van St. Vith"), een massieve antieke poort in het noordelijke zijschip. De gelovigen die uit de richting van St. Vith kwamen, gingen door deze deur het godshuis binnen.

In de 17^e eeuw werd het rechtse zijschip verwoest, maar pas in 1763 werd een nieuw opgericht in barokke stijl. Uit deze periode stamt ook de voorhal met stenen bank en schelpnis met het reliëf van Maria. Vroeger moest op deze plek het „tiende" worden voldaan. Dit waren belastingen aan de kerk ten bedrage van een tiende van de opbrengst van het land.

De barokke hoogaltaren werden in 1686 opgericht. De beschildering van het hoofdaltaar (18e eeuw) toont een scène die het patrocinium van de kerk voorstelt: de hemelvaart van Maria. Naast een groot aantal barokke en nieuwgotische

beelden wordt die van de Moeder Gods (koor) in Neundorf speciaal vereerd. Tot op vandaag ondernemen veel gelovigen op 15 augustus (feest van Maria ten hemelopneming) een bedevaart naar het wonderdadige genadebeeld. Ook de in deze vorm unieke beschilderde kansel uit leisteen (18^e eeuw) en een romaanse doopvont van de 11^e-12^e eeuw uit arkose verdienen een bijzondere vermelding.

Ook de omgeving van de kerk verdient grote aandacht, zoals o.a.:

- het oeroude kerkhof rondom de kerk met zijn hoge ringmuur,
- de vele oude kruisen uit leisteen in de kerkhofmuur die een waar genealogisch register voorstellen en de grootte van de voormalige parochie Neundorf verduidelijken,
- de lindebomen.

Buitenaanzicht

Stenen bank met het reliëf van Maria (1763)

Binnenaanzicht van het gotische bouwwerk met barokke binneninrichting

Koorruimte: afbeelding van de H. Barbara met inscripties in Oudduitse taal (rond 1700)

4780 (KM 106)

St. Vith

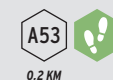
Na meer dan 100 km eindigt de Ourdalroute in St. Vith. Het stadje biedt goede shoppingmogelijkheden en een aantrekkelijk restaurantaanbod. Van heerlijke Belgische frietjes tot twee restaurants met een Michelinster, het is er allemaal.

Wie na de rondrit nog even de benen wil strekken, kan op digitale speurtocht gaan of het Planetenpad verkennen.

Startpunt: Tourist Info, Rathausplatz 1, 4780 St. Vith

Digitale speurtocht "Stad en natuur zo dichtbij"

6,6 km lange speurtocht in en rond St. Vith. De gratis smartphone-app „Totemus“ is vereist om deel te nemen. Duur: ongeveer 2 uur 30 min.
www.ostbelgien.eu/speurtochten

Startpunt: Spoorbrug in de Klosterstraße, 4780 St. Vith

Planetenpad

Begrijp de enorme afmetingen van ons zonnestelsel met een schaalmodel! Naast elke miniatuur-
planeet staat een informatiebord met belangrijke details over de planeet. Heen- en terug: 6 km.
T +32 80 28 01 30 / www.st.vith.be/tourismus

Walleroder Weg, 4780 St. Vith

Panoramabord

Draaibaar panoramabord aan de Walleroder Weg met uitzicht op St. Vith, op ca. 500 meter van het
Vennbahn-fietspad. Een ander oriëntatiebord bevindt zich niet ver van het heemkundig museum,
langs de Vennbahn-route. Een luchtfoto van de stad biedt een perfecte oriëntatie op beide locaties.
www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Tomberg 77, 4784 Rodt

Bosleerpad & Biermuseum

Alvorens de rondrit te beëindigen, is het de moeite waard om even af te wijken van de route en het biermuseum aan de Tomberg te bezoeken. Dit centrum biedt verscheidene recreatiemogelijkheden. Rustzoekers, natuurliefhebbers en outdoorsporters kunnen kiezen uit wandelwegen, nordicwalkingroutes en een bosleerpad. Het decor laat er geen twijfel over bestaan dat het hier niet om een droog museum gaat, maar om een origineel café waarin het vooral om één ding draait: bier. Er zijn

ongeveer 4000 bierflessen uit 140 landen en vijf continenten uitgestald. Ook het juiste glas bij elke biersoort ontbreekt niet. Het biermuseum schenkt 12 belgische bieren van de tap. Wie de smaak te pakken heeft, kan nog doorgaan met proeven uit 100 bieren die nog schenkensklaar staan. Openingstijden: zie website, op maandag gesloten.
T +32 80 22 63 01 / www.biernmuseum.be

Natuur in breedbeeldformaat

Met 150 kilometer kan de Venen- en merenroute erop bogen de langste van de drie routes te zijn. Maar de rondrit is zonder stress op één dag te voltooien. Het startpunt ligt in het Franstalige Malmedy. Het levendige stadje heeft zijn mooie centrum onlangs nog opgeknapt. De Hoge Venen, die onwerkelijke uitgestrektheid met haar verende turfvlakten, donkere plassen, veengronden en magere berkenbosjes, heet ten noorden van Malmedy nog „Hautes Fagnes“. Een paar kilometer verder rijdt u de taalgrens over en bevindt u zich ten zuidoosten van Eupen, de zetel van de Duitstalige Gemeenschap van België, waar de unieke biotoop „Hohes Venn“ heet. Het speelt geen rol aan welke zijde van de taalgrens u zich bevindt, aan beide zijden rolt een tapijt van pijpenstrootjes, pitrus en purperen heide zich uit tot aan de horizon. Nergens anders in de Oostkantons laat de uitgestrektheid zich beter voelen dan op de archaïsch mooie hoogvlakte van de Hoge Venen. En dit is niet zomaar een hoogplateau: met 694 meter is het Signaal van Botrange halverwege tussen Malmedy en Eupen niet alleen het hoogste punt van de Hoge Venen, maar meteen ook de hoogste top van het hele

land. Als we hier gepasseerd zijn, steken we even de grens over, om een bezoek te brengen aan onze oostelijke buur Duitsland ter hoogte van Kalterherberg. Meer naar het zuiden nodigen stuwmeren als dat van Robertville of Bütgenbach uit tot verpozen aan het water. Wie de smaak te pakken gekregen heeft, kan na de rondrit terugkeren om er te zwemmen, te kanoën of gewoon te luilakken. Nog een paar zijsprongen, nog een paar afgelegen dorpen en we steken opnieuw de taalgrens over. Kort daarna zijn we weer in Malmedy.

Nog een tip - een kortere weg is mogelijk

Tussen Sourbrodt en Mont kunt u de route inkorten of opsplitsen in twee etappes die ongeveer even lang zijn: een noordelijke en een zuidelijke lus.

4960 (KM 0)

Malmédyl

Rond de Place de Châtelet en zijn parken klopt het hart van de stad die zo'n 6.500 inwoners telt. De omgeving van het stadhuis, de kathedraal en het voormalige klooster dat dateert uit de vroege middeleeuwen, is de afgelopen jaren stedenbouwkundig in een nieuw kleedje gestoken. Heel de plaats wordt heraangelegd. Tot het indrukwekkende geheel behoren drie prachtige gebouwen uit de tijd rond 1900. Het eerste daarvan is het stadhuis met een ontvangsthall uit wit marmer. Het tweede is de Villa Lang, een paleis voor de gegoede burgerij waarin nu een deel van het gemeentebestuur is ondergebracht. De villa werd gebouwd in 1901 in de zogenaamde "Franse steen", een beige kalksteen. Het Belle Epoque-trio wordt vervolledigd door de Villa Steisel, die in 1897 werd gebouwd voor de papierfabrikant Louis Steisel en zijn bruid Laure Steinbach in opdracht van de vader van de bruid. Ook deze villa is momenteel eigendom van de stad Malmédyl.

De twee kopergroene torenkappen van de kathedraal HH. Petrus, Paulus en Quirinus steken uit boven de Place du Châtelet en zijn nog zichtbaar van de Obelisk op de Place Albert 1er meer naar het zuiden. Aan het tegenoverliggende noordelijke uiteinde van de Place du Châtelet ligt iets dieper naar achteren de voormalige abdij en dus de bakermat van de stad. Ook hier is alles vernieuwd: de laatbarokke, uitvoerig gerenoveerde bouw biedt een sfeervol onderkomen aan het Malmundarium, het interactieve cultuur- en bezoekerscentrum van Malmédyl.

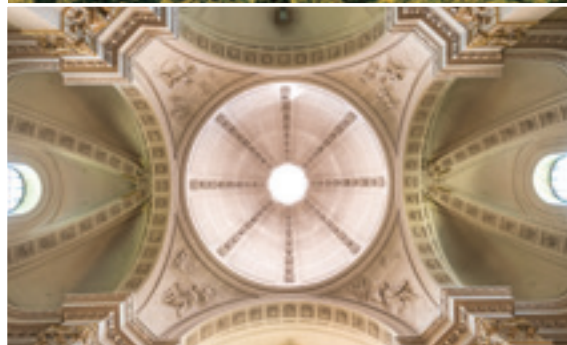
Stadhuis / Villa Steisel / Villa Lang
Place Albert 1er

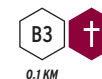

Het voormalige benedictijnenklooster, dat werd hernoemd tot "Malmundarium", herbergt op de begane grond, rond de binnenplaats en de kloostertgang, de leer-, papier en carnavalsateliers, de schat van de kathedraal en de tijdelijke tentoonstellingen in de ruimte "Mon'Art". De bovenste verdieping huisvest vanaf 2026 de nieuwe tentoonstelling "Malmedy War Museum Baugnez 44"

op een oppervlakte van 1.000 m². Ze is gewijd aan de belangrijkste gebeurtenissen in de Oostkantons tijdens de Eerste en Tweede Wereldoorlog. De collectie omvat meer dan 500 zeldzame en wereldwijd unieke voorwerpen uit het voormalige Museum Baugnez 44 en uit privéverzamelingen in de regio.
T +32 80 77 96 68 / www.malmundarium.be

Kathedraal HH. Petrus, Paulus en Quirinus

Net als de stad zelf werd ook de kathedraal HH. Petrus, Paulus en Quirinus in 1689 vernietigd door Franse troepen. In 1776-1784 werd de kerk opgetrokken in de vorm van een Latijns kruis, toen nog als abdijkerk. Na de ontbinding van het klooster werd HH. Petrus, Paulus en Quirinus in 1819 de parochiekerk van Malmedy. De rang van kathedraal had de kerk slechts van 1920 tot 1925, onder de regering-Baltia, zo genoemd naar baron Baltia, de toenmalige gouverneur van de pas Belgisch geworden gebieden Eupen en Malmedy. Aan de verheffing tot kathedraal herinnert de met een baldakijn bekroonde bisschopsstoel in het koor.

Aan de buitenzijde is de imposante bouw eerder eenvoudig. Twee statige zijtorens flankeren de nuchtere, neoclassicistische westelijke gevel. Ook binnenin blijven de bouwversieringen ingetogen, overeenkomstig de smaak van de late 18^e eeuw. Rijk versierd zijn alleen de kapitelen en het koor, dat door de Luikse stukadoor Ducker voorzien is van stucwerk, waarbij een reliëf van de hemelvaart van Maria in het oog springt.

Het marmeren altaar van de Heilige Maagd dateert uit het jaar 1773, terwijl de achthoekige preekstoel en de vier biechtstoelen uit het jaar 1770 stammen. Medaillons en putto's, vooral aan de preekstoel, contrasteren met de voor de rest sobere inrichting.

Het marmeren hoogaltaar stamt uit het jaar 1877. Het is omgeven door borstbeelden van soldaten van het Thebaanse Legioen. In de kathedraal bevindt zich ook de in 1698 gecreëerde reliekschrijn voor de Heilige Quirinus.

Opmerkelijk zijn de kerkramen, die na het bombardement in december 1944 vervangen moesten worden.

Het klokkenspel uit het jaar 1786 telt in totaal 35 klokken, die gegoten werden door Martin Legros uit Malmedy. De 190 treden van de trap in de toren van de kathedraal kan men op aanvraag beklimmen tijdens een groepsrondleiding.

Mont Rigi, Route de Botrange, 4950 Waimes

Hoge Venen

De Hoge Venen zijn een indrukwekkend beschermd natuurgebied dat erg populair is bij veel bezoekers. Elk seizoen heeft zijn eigen charme. In de winter bedekt een wit laken het landschap, in de lente bloeien de bloemen, in de zomer groeien de veen- en bosbessen, in de herfst schittert de natuur met oogverblindende kleuren.

Door de hoogte zijn de temperaturen hier aanzienlijk lager dan het nationale gemiddelde en er valt ook heel veel neerslag in de vorm van mist, regen en sneeuw.

Deze omstandigheden zorgden na het einde van de laatste ijstijd voor de vorming van moerassen. De turflaag is tot acht meter diep en werd vanaf het einde van de middeleeuwen tot halverwege de 20^e eeuw ontgonnen voor de productie van briketten als brandstof voor de huishoudens.

Door het strenge klimaat komen hier talrijke zeer zeldzame plantensoorten uit Noord-Europa, de berggebieden en de Atlantische regio voor. Hier leven ook verschillende diersoorten, vooral insecten, die afhankelijk zijn van veengebieden.

Deze voor België ongebruikelijke en zeldzame biotoop met hoogveen, uitgestrekte vennen en verschillende soorten droge heide is erg kwetsbaar. Sinds 1957 is het een staatsnatuurreserveaat. Het oorspronkelijke gebied van 1.500 hectare is voortdurend uitgebreid en beslaat nu meer dan 6.200 hectare.

Tegenwoordig worden veenlandschappen bedreigd door de voortschrijdende klimaatverandering: stijgende temperaturen, veranderende neerslagpatronen, kortere vorst- en sneeuwperiodes.

De toegang is streng geregeld. Waar het is toegestaan, leiden vlonderpaden en gemarkeerde paden u veilig door de weidse open natuur en geniet u van adembenemende uitzichten.

Route de Botrange 133, 4950 Botrange/Waimes

Signaal van Botrange

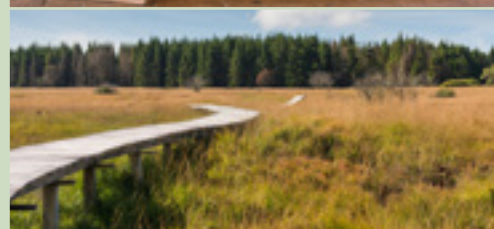
1,7 KM

Het Signaal van Botrange langs de weg tussen Waimes en Eupen is met 694,24 meter boven de zeespiegel het hoogste punt van België. Het omliggende hoogveen behoort tot de kern van het natuurreservaat Hoge Venen. Vanaf het uitkijkplatform op de tegenoverliggende straatzijde heeft men een fantastisch zicht over het ongerepte gebied. Aan de voet van de toren kan men zich

bij de Tourist info over de talrijke wandelmogelijkheden informeren. Er is ook een fototentoonstelling te zien en de film "Eastorium van Botrange: De venenmonumenten vertellen de geschiedenis van de Oostkantons".

De naast het Signaal van Botrange gemaakte Baltia-heuvel moest België's hoogste punt op meer dan 700 m boven de zeespiegel brengen

Uitzicht vanaf het Signaal van Botrange over het Waalse Veen

Route de Botrange 131, 4950 Botrange/Waimes

Natuurparkcentrum Botrange

3,3 KM

Het Natuurparkcentrum Botrange verstrekt informatie over de excursiemogelijkheden in de Hoge Venen. Daartoe behoren naast wandelingen met gids ook huifkarriten. De permanente tentoonstelling FANIA biedt inzicht in fauna, flora, geschiedenis en biologie. Het hele jaar door worden er evenementen georganiseerd, zoals het Paddenstoelenfeest, de Nacht van de duisternis, kijken naar vallende sterren en tijdelijke tentoon-

stellingen. Een speeltuin met natuurthema en tal van activiteiten (zoals diersporen, veenecologie en meer) zijn speciaal gericht op jonge bezoekers en scholen.

T +32 80 44 03 00 / www.botrange.be

Dig. speurtocht "Op weg naar de top van België"

Het natuurparkcentrum is ook het startpunt van de 5 km lange speurtocht "Op weg naar de top van België". Over de typische houten vlonderpaden die door heidevelden, veenmoerasen en bossen slingeren, doorkruist u het majestueuze natuurreservaat Hoge Venen. Stap

voor stap nadert u de Signal de Botrange, het hoogste punt van het land. Om deel te nemen hebt u de gratis smartphone-app "Totemus" nodig. Duur: ca. 1 uur 45 min.

www.ostbelgien.eu/speurtochten

Route de Botrange 131, 4950 Botrange/Waimes

Leerpad "De kleuren van de venen"

3,3 KM

800 meter lang leerpad met tien geïllustreerde en interactieve modules rond de onderwerpen: hoogvenen, bomen, geologie, vijvers, weer, waterzuivering en nog veel meer. De wandeling is ook geschikt voor gezinnen met kinderwagens of rolstoelgebruikers met een begeleider.

Startpunt: tegenover het Natuurparkcentrum van Botrange

T +32 80 44 03 00 / www.botrange.be

Baraque Michel 36, 4845 Jalhay (KM 19)

Baraque Michel & Fischbachkapel

De voormalige hermitage heeft een bewogen verleden en herbergt nu een restaurant. Van historische betekenis is de kleine klok aan de daklijst (1589), die geluid werd bij sneeuw en nevel. Door de centrale ligging in het natuurreservaat is deze plaats een ideale uitvalsbasis voor talrijke wandelingen.

Op 100 m van de Baraque Michel treffen we de Fischbachkapel aan (1830). Vroeger werd bij slecht weer een lantaarn in het klokkentorentje van de kapel aangestoken om wandelaars te helpen de weg te vinden. Onmiddellijk naast de kapel beginnen meerdere rondwandelingen (4,5 - 5,9 - 8,4 km).

4700 Eupen (KM 34)

Patriciërshuizen

Eind de 17^e eeuw namen in Eupen de eerste lakenmanufacturen hun activiteit op. Deze periode van economische bloei zal voorgoed haar stempel op het stadsbeeld drukken. In de bovenstad zijn het marktplein en de Sint-Niklaaskerk omgeven door barokke en classicistische burgerhuizen, die voor het merendeel uit de 18^e eeuw stammen.

De stad aan de Vesder is de zetel van de Duitstalige Gemeenschap van België. Wie door de charmante winkelstraten flaneert, ontdekt op elk plein wel nieuwe voorname gevels. Ook de architecturaal indrukwekkende fabrieksgebouwen in de benedenstad getuigen van de vroege industrialisering.

De plaats "Moorenhöhe" biedt een uitstekend uitzicht op dit deel van de stad. Het panoramabord daar geeft niet alleen uitleg over de gebouwen uit de hoogtijdagen van de lakenindustrie, maar ook over de bijzonderheden aan de horizon.

Een ander panoramabord bevindt zich in de Limburger Weg (hoek "Am Waisenbüschchen") en daar heeft men een uitzicht op zeven kerktorens in Eupen en Kettenis.

Meer informatie over een selectie van gebouwen vindt u op pagina 104-107 van de Kastelenroute.

Gospertstraße met statige patriciërshuizen

Het "kloostertje" op het marktplein. In 1752 gebouwd voor de lakenfabrikant Vercken. Opmerkelijk zijn onder andere de rococo gevel met het wapenteken van de bouwheer en de barokke balkondeuren

Blik vanaf het uitkijkpunt Moorenhöhe over de benedenstad met de voormalige spinnerij "Kammgarnwerke" in de Pruisische industriestijl

De loop van de Vesder in de benedenstad

Marktplatz, 4700 Eupen

St.-Niklaasparochiekerk

De eerste naamsvermelding van Eupen in een akte dateert van 1213 en heeft betrekking op een “capella sancti Nicolai” in “Oipen”. In de 14^e of 15^e eeuw werd de kapel vervangen door een gotische gebedsplaats. Pas in 1695 kreeg deze Sint-Niklaaskerk de status van parochiekerk. De huidige kerk werd gebouwd tussen 1721 en 1729 naar plannen van Laurenz Mefferdatis. Deze Akense stadsarchitect ontwierp een monumentaal godshuis in de renaissancestijl. Het westwerk en de dubbele torens werden pas in 1896-98 voltooid door de Akense architect Ludwig von Fisenne.

Van de gotische kerk is de rechtse toren in het zuidwesten behouden gebleven. Architecturaal verwijst deze naar de tijd van zijn ontstaan, nl. de 12^e eeuw. In het oosten kroont een slanke dakruiter het schip met zijn zes vensterassen. Het schip sluit aan op een veelhoekig koor. Het middenschip en de zijbeuken hebben bijna dezelfde hoogte, waardoor de binnenruimte des te groter lijkt.

Het kerkinterieur is uitgevoerd in de stijl van de Akense en Luikse barok. Een kostbaar kunstwerk

is het door zijaltaren geflankeerde hoogaltaar dat in 1740-1744 werd gemaakt naar plannen van de beroemde architect Johann Joseph Couven. Boven het vergulde tabernakel staan de Heiligen Nikolaas en Lambert. Het houtsnijwerk is uitgevoerd door de Luikse beeldhouwer Hubert Hyard. De marmering en kleurige omranding zijn van de hand van de Luikse kunstenaar Jacob Hainaux. Ook de preekstoel, de biechtstoelen, het orgelfront en de beeldnissen zijn kostbaar bewerkt. Op de zuilen van de westelijke muur springen twee houten sculpturen in het oog. De in 1640 gecreëerde figuren van de apostels en evangelisten zijn afkomstig uit de werkplaats van de Augsburgse beeldhouwer Jeremias Geißelbrunn. Ze werden in 1866 overgekocht van de Keulse minorenkerk voor 145 daalders.

Kostbaar bewerkte preekstoel

Hoogaltaar met verguld tabernakel

Gospertstraße 52-54, 4700 Eupen

Stadsmuseum Eupen

De productie van fijne wollen stoffen maakte van de 18^e eeuw in Eupen een Gouden Eeuw. De nieuwe vaste tentoonstelling toont de weerslag van de stoffenindustrie op de stad en op het dagelijks leven van de mensen aan bezoekers van elke leeftijd. Bovendien laten talrijke stukken zien hoe mensen hun geloof hebben geleefd, hoe ze hebben feest gevierd en hoe ze hun tradities hebben behartigd. Tijdelijke tentoonstellingen over specifieke thema's en over plaatselijke kunstenaars, kleine culturele activiteiten en andere participatieve projecten vervolledigen het aanbod van het museum. Het oude koopmanshuis De Ru's en de moderne museumvleugel bieden hiervoor de perfecte omgeving.

T. +32 87 74 00 05 / www.stadtmuseum-eupen.be.

Rotenberg 12b, 4700 Eupen

IKOB Museum voor hedendaagse kunst

Eupen is met het IKOB een museum voor hedendaagse kunst met een grensoverschrijdende uitstraling rijker. Elk jaar worden er vier grote tijdelijke tentoonstellingen georganiseerd om nieuwe trends in de hedendaagse kunst en

samenleving onder de aandacht te brengen. Ook de groeiende collectie van het IKOB wordt af en toe tentoongesteld.

T. +32 87 56 0110 / www.ikob.be

Ontdek Eupen digitaal

2 KM

Twee gratis apps nodigen u uit om Eupen en omgeving te verkennen. Enerzijds is er de digitale speurtocht "Eupen, een stad vol verrassingen" van de Totemus-app (6 km), anderzijds is er de Jooks-app met boeiende

informatie en anekdotes over de bezienswaardigheden langs een 8,1 km lange rondwandeling.

www.ostbelgien.eu/speurtochten

Langesthal 164, 4700 Eupen

Vesderstuwdam

3,6 KM

Vier kilometer van het stadscentrum van Eupen verwijderd, is er een gigantische betonnen muur opgericht aan de samenvloeiing van de Vesder en de Getz: de Vesderstuwdam, gebouwd in de jaren 1936-1942 en 1946-1949. De stuwdam is inclusief fundering 66 meter hoog, zodat de stuwhoogte 58 meter bedraagt. Het stuwmeer wordt gevoed door de rivieren de Vesder, de Getz en de Hill.

Als het maximale niveau bereikt is, bedraagt de oppervlakte van het meer 126 hectare. Het stuwmeer voorziet Eupen, het land van Herve, de omgeving van Luik en de domeinen van Sart-Tilman van drinkwater.

Het drinkwater wordt niet verpompt, maar stroomt door zijn eigen zwaartekracht tot in Seraing. Zelfs in droge jaren kan een gemiddelde drinkwatervoorziening van 71 500 m³ gegarandeerd worden. Een kleine waterkrachtcentrale aan de voet van de stuwdam, met een jaarlijks vermogen van 3 tot 4 miljoen kilowattuur, voorziet de naaste omgeving van stroom.

Om verontreiniging van het water te voorkomen, is het hele neerslaggebied een beschermde zone, wat ook een verbod op land-

bouwkundig gebruik inhoudt. Het stuwmeer is omgeven door het Hertogenwoud, een van de grootste samenhangende bosgebieden van België. Het beslaat een oppervlakte van 12.300 ha. In de laatste jaren is de Vesderstuwdam door het ruime recreatieaanbod uitgegroeid tot een populaire bestemming, met name voor wandelaars en fietsers. Het waterleerpad weet vooral liefhebbers van techniek te bekoren. Op het bosleerpad komt men alles te weten over de inheemse fauna en flora. Ook klimmers komen aan hun trekken, aangezien de vroegere uitkijktoren nu omgebouwd is tot een klimtoren.

Om de innerlijke mens te versterken, kan men in de bistro of het restaurant van het bezoekerscentrum van de Vesderstuwdam terecht. Het terras biedt een overweldigend uitzicht op het meer en de stuwdam. Kinderen kunnen zich uitleven op het grote speelplein.

Bezichtiging van de stuwdam & waterzuivering: Neem een boeiend kijkje achter de schermen. Rondleidingen kunnen worden geboekt bij de Tourist Info van Eupen.

T +32 87 74 31 61 / www.eupener-talsperre.be

Langesthal 164, 4700 Eupen

Waterleerpad & Bosbelevenspad "Foxy"

3,6 KM

De Vesderstuwdam is het startpunt voor verschillende tochten: Het waterleerpad (1 km) weet vooral liefhebbers van techniek te bekoren. Op het bosbelevenspad Foxy (2,5 km) komt men alles te weten over de inheemse fauna en flora. T +32 87 55 34 50 / www.eupenlives.be

Monschauer Str. - Ternell 2-3
4700 Eupen (KM 43,5)

Natuurcentrum Huis Ternell

Het natuurcentrum Haus Ternell ligt in het idyllische Hertogenwoud, niet ver van het natuurreserveaat Hoge Venen, en is het ideale vertrekpunt voor flinke wandelingen door het bos- en veenlandschap. Om in de juiste stemming te komen, kunt u in het natuurkundig veen- en bosmuseum gaan kijken naar een voorstelling van inheemse dieren en planten in hun natuurlijke omgeving en ontdekken hoe de Hoge Venen ontstaan zijn. Het café-restaurant verwent u met streekspecialiteiten, cake uit eigen keuken en Belgische bieren.
T +32 87 55 23 13 / www.ternell.be

Grensgebied: België - Duitsland (KM 52)

Smokkelaarsverhalen

Tussen 1948 en 1953 tierde de koffiesmokkel welig aan de Duits-Belgische grens. In België was koffie uit de kolonie Congo relatief goedkoop, terwijl het in het verwoeste Duitsland een begeerd betaalmiddel was, omdat er hoge taken betaald moesten worden op de cafeïnerijke drank. De koffiesmokkel aan het "Akense koffiefront" werd

niet alleen in de hand gewerkt door het prijsverschil tussen België en Duitsland, maar ook door het traject van de Vennbahn. De spoorlijn creëerde immers en- en exclaves in het grensgebied. Mützenich, toentertijd een Duitse exclave op Belgisch grondgebied, vormde een centraal punt in de smokkelroutes. De trucs die de smokkelaars

bovenhaalden, zijn legendarisch. Zelfs vrachtwagenbanden werden met koffiebonen gevuld. Het dorp aan de "zondige grens" is een naam geworden in de Duitse hedendaagse geschiedenis door zulke anekdotes.

Monument ter ere van de smokkelaars aan de Belgisch-Duitse grens in Mützenich

D-52156

Monschau

In de 18^e eeuw ontwikkelde Monschau zich tot een belangrijke lakenstad. Talrijke bezienswaardigheden, waaronder het Rode Huis, getuigen van dit verleden. Het schilderachtige, middeleeuwse historische stadsdeel met haar hoekige steegjes en zo'n 300 als monument beschermde huizen nodigt uit tot flaneren, shoppen en genieten.

Reichensteiner Str. 340, D-52156 Monschau (KM 61)

Klooster Reichenstein

Al in het jaar 1000 stond hier een kasteel. Tussen 1131 en 1137 werd dit kasteel een klooster, maar in de laatste 200 jaar vervult het gebouw geen kloosterfunctie meer. Eind 2007 werd een nieuw hoofdstuk opengeslagen: de orde van Notre-Dame de Bellaigue (F) heeft het historische kloostercomplex aangekocht om er een benedictijnenklooster van te maken.
T +49 2472 802 50 30 / www.kloster-reichenstein.de

D-52156 (KM 64)

Kalterherberg

Wat de Duitse dorpen Mützenich en Kalterherberg gemeen hebben met hun Belgische buurgemeenten Sourbrodt en Xhoffraix? Sinds 300 jaar bieden de metershoge beukenhagen bescherming tegen de ongere winden die over de Hoge

Venen waaien. De dorpen aan de Hoge Venen worden gekenmerkt door hoge winddichte hagen die het resultaat zijn van decennialang haagonderhoud.

Hinter der Heck 46, 4750 Elsenborn (KM 73)

Gezondheidstuin Herba Sana

“Gezondheid in harmonie met de natuur” luidt het motto van natuurgeneesmiddelenfabrikant Ortis. Herba Sana, de bedrijfseigen tuin met geneeskrachtige kruiden, licht de filosofie van de familieonderneming toe. Op het twee hectare grote terrein gedijen uiteenlopende geneeskrachtige kruiden. Informatie borden leggen de gebruiksmogelijkheden uit. T +32 80 44 00 55 / herbasana.ortis.com

Schuilhut, Vennhofstr., 4750 Elsenborn

Panoramabord

De locatie is omgeven door weelderige, groen weiden en biedt een goed uitzicht op de uitlopers van de Hoge Venen. Het oriëntatiebord legt de focus op het militaire oefenterrein, de flora en fauna van de Hoge Venen, maatregelen

voor het behoud van het cultuurlandschap
www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Rue de Bosfagne, 4950 Sourbrodt

Leerpap "Trientale"

Dit barrièrevrije wandelpad (1,5 km) ligt in het natuurreservaat Hoge Venen. Naast het prachtige uitzicht zijn er bezienswaardigheden zoals een schroef en een gedenksteen. Ze herinneren aan de vliegtuigcrashes op de hoogvlakte tijdens de Tweede Wereldoorlog. Startpunt: Parking Eau Noire (aan het einde van de Rue de Bosfagne). De heen- en terugweg zijn identiek.
T +32 80 44 03 00 / www.botrange.be

Digitale speurtocht “Hoge Venen: Reis naar het hart van Natura 2000”

Op dezelfde parkeerplaats begint ook de 4,7 km lange speurtocht “Hoge Venen: Reis naar het hart van Natura 2000”. Deze voert over rustige paden naar het natuurreservaat en laat bezoekers de biodiversiteit van de Hoge Venen ontdekken. Om deel te nemen hebt u de gratis smartphone-app “Totemus” nodig. Duur: 1,5 tot 2 uur.
www.ostbelgien.eu/speurtochten

Rue de la piste, 4950 Ovipat

Panoramabord

Het panoramabord van Ovipat bevindt zich bovenaan bij de skipistes. De ligging op een hoogte van meer dan 600 meter biedt bij helder weer een wijds uitzicht over de Ardense heuvelkammen.

www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Stuwmeer Robertville

Het meer van Robertville ontstond in 1928 door de bouw van de Warche-stuwdam en is vandaag de dag een populaire recreatie- en vrijetijdsbesteding in de regio. Het plaatsje Robertville-les-Bains is een echte rustplaats en het enige gebied waar zwemmen in het hele meer is toegestaan. Op andere plaatsen is de toegang tot het water om veiligheidsredenen ten strengste verboden.

Robertville-les-Bains biedt een breed scala aan activiteiten voor jong en oud. Op mooie dagen kan iedereen zich verfrissen in het water, zwemmen of gewoon ontspannen aan de oever van het meer in een uitzonderlijke natuurlijke omgeving. Watersporters kunnen in een gezellige sfeer ook waterfietsen, kajakken of elektrisch varen.

De badplaats blinkt ook uit door zijn hoogwaardige infrastructuur. Drie terrassen, waarvan één overdekt en verwarmd, nodigen bezoekers uit om uit te rusten, te genieten van een drankje of een hapje en tegelijkertijd te genieten van het uitzicht op het meer.

Gezinnen zullen vooral de prachtige speeltuin waarderen, die speciaal is ingericht voor kinderen, die zich daar in alle veiligheid kunnen vermaken.

Of het nu gaat om een familie-uitje, een dagje uit met vrienden of een verfrissende pauze op warme zomerdagen, Robertville-les-Bains is de ideale plek om ten volle te genieten van het meer in een beschermde natuurlijke omgeving.

T +32 80 44 64 75 / www.robertville.be

Chemin du Chêneux 50, 4950 Ovifat

Burcht Reinhardstein

Het is in 1354 dat Hertog Wenceslas van Luxemburg de toelating gaf aan Renaud van Waimes om op deze plaats een burcht te bouwen. Door de uitdoving van de familie van Waimes, komt de burcht achtereenvolgens in handen van de families de Zivel, Brandscheid en Nassau. In 1550, dankzij het huwelijk van Anne de Nassau met Guillaume de Metternich, werd Reinhardstein eigendom van deze belangrijke Rijnlandse familie die de burcht zal bezitten tot de Franse Revolutie. Toen Franz-Georg von Metternich-Ochsenhausen de burcht Reinhardstein in 1812 verkocht, leek haar lot bezegeld. De burcht zou voortaan als steengroeve gebruikt worden. 150 jaar later raakte professor Overloop gefascineerd door wat er nog overgebleven was van de burcht. De geleerde liet de ruïne vanaf 1970 steen voor steen

opnieuw opbouwen. Als voorbeeld gebruikte hij vergelijkbare gebouwen in de nabije Eifel. Tegenwoordig prijkt de burcht Reinhardstein weer even trots op haar uitstekende rots als tijdens haar hoogdagen. Vanaf de hoogte van de rots, waarvan een waterval naar beneden stort, troont het machtige gebouw over het Warchedal, 800 meter van het stuwmeer van Robertville verwijderd. Door haar ligging is de burcht alleen te voet bereikbaar - de auto moet u achterlaten op de parkeerplaats. Van daaruit brengt een 750 m lange, smalle asfaltweg u naar de burcht. In de ridderzaal en in de andere vertrekken wordt een imposante collectie antieke meubels, wapens en wandtapijten voorgesteld.

T +32 80 44 68 68 / www.reinhardstein.net

Lindenstr. 31, 4750 Weywertz (KM 88)

St.-Michaelparochiekerk

De St.-Michaelparochiekerk van Weywertz (gebouwd 1958-1959) staat in de schaduw van de meer dan 350 jaar oude dorpslinde.

In de binnenruimte heerst gedempt licht, zodat de blik onmiddellijk naar de lichte koorruimte wordt getrokken, aangezien het om een ruimte met een schip zonder pilaren en zuilen gaat.

De lengtemuren worden door rondboogvensters doorbroken. Ze tonen, in een moderne vormgeving, scènes uit het Oude en Nieuwe Testament. Eronder in de muur bevinden zich de kruiswegstaties in hoogrelief, gehouwen uit witte steen. Het grote houten crucifix boven het marmeren hoofdaltaar imponeert door zijn expressiviteit en

brengt onmiddellijk de verbinding tussen hemel en aarde tot stand. Een blik op de westzijde van de kerkruimte toont een imposante orgelgalerij.

Indien de kerk of kapel gesloten zou zijn, is de sleutel verkrijgbaar bij mevrouw Sylvie Weynand, Kirchweg 3. / T +32 80 44 69 34

Wallbrückstr., 4750 Weywertz

Standbeeld "Steeklöppler"

Op het plein voor de kerk werd een bronzen standbeeld opgericht ter nagedachtenis aan een typisch beroep in Weywertz in de 19^e en 20^e eeuw, de "Steeklöppler". Het was zijn taak om grove stenen te vermalen tot klein grind, dat werd gebruikt bij de aanleg van wegen. Vandaar de naam "Steeklöppler" (stenenklopper). De "Steeklöppler" is afgebeeld terwijl hij op een eenpotige kruk zittend aan het werk is. De levensgrote figuur draagt klompen en de typische puntmuts.

Parochiekerk voor de Heilige Drie Koningen

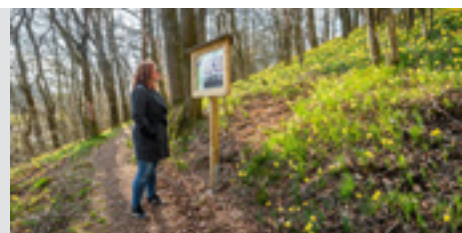
Pas in 1720 kregen de inwoners van Nidrum een eigen kapel. De kapel, die aan de Heilige Drie Koningen is gewijd, werd echter pas in 1898 tot parochiekerk verheven. Toren en voorhal stammen uit het jaar 1861. Koor en schip werden in 1904 in nieuwgotische stijl herbouwd. De klokkentoren werd in 1935 en 1936 veranderd. In 1968 moest het oude koor wijken voor een nieuwe, halfronde

constructie. Bezienswaardig zijn: het hoofdaltaar (rond 1907 - bestaande uit de voormalige zijaltaren), links naast het altaar aan de muur: Jezus en de Emmaüsgangers (rond 1907 - deel uit de voormalige communiebank); de doopvont tussen de len van de voormalige communiebank (vooraan aan de rechtermuur): aanbidding van de wijzen (uit het voormalige hoofdaltaar); achteraan in de

kerk: Mariaaltaar met mozaïekbeeld; in het koor de kruiswegstaties - beide kunstwerken stammen uit het jaar 1968.

Vijf fotoborden in het centrum brengen het verleden tot leven
Op het terrein van het dorpskerkhof bevindt zich een klein militair kerkhof waarop de Russische krijgsgevangenen liggen die tussen 1942-1944 in Sourbrodt en Elsenborn om het leven kwamen

Monschauer Str./Trierer Str., 4750 Bütgenbach (KM 92,6)

Natuurleerpad "Mausheck"

Op een steenworp afstand van het viaduct ligt het natuurleerpad Mausheck met in totaal 23 informatieborden over de fauna en flora van het natuurbeschermingsgebied. In de lente bloeien hier duizenden wilde narcissen.

T +32 80 86 47 23 / www.butgenbach.info

Monschauer Str., 4750 Bütgenbach

Viaduct & Panoramabord

De strategische militaire spoorlijn van Weywertz naar Jünkerath, die in 1912 werd geopend, gaat in totaal over 12 bruggen in de gemeente Bütgenbach. Met een hoogte van 30 meter en een lengte van 104 meter is het viaduct van Bütgenbach het belangrijkste bouwwerk van de lijn. Tegenwoordig loopt de fiets- en wandelroute Ravel L45a over het voormalige spoorwegviaduct.

Vanaf de parkeerplaats onder het viaduct leidt een pad naar het panoramabord op de brug. Van hieruit kan men zijn blik laten dwalen over de Warchevallei en de bezienswaardigheden van de omgeving ontdekken op het oriëntatiebord.

www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Startpunt: Tourist Info Bütgenbach, Marktplatz 13a, 4750 Bütgenbach

Historische rondwandeling & Digitale speurtocht "Waar stenen spreken en water fluistert"

De historische rondwandeling (2,7 of 7,2 km) door Bütgenbach biedt inzicht in de geschiedenis van het dorp. Wandelaars kunnen de levendige geschiedenis van de plek nalezen op 10 informatieborden langs de route.

T +32 80 86 47 23 / www.butgenbach.info

De digitale speurtocht "Waar stenen spreken en water fluistert" beslaat een afstand van 5,3 kilometer. De gratis smartphone-app „Totemus“ is nodig om deel te nemen. Duur: ongeveer 1 uur 45 min.

www.ostbelgien.eu/speurtochten

Zum Walkerstal 15
4750 Bütgenbach (KM 94)

Hof Bütgenbach

0,1 KM

De als monument beschermde kasteelhoeve uit de 15^e eeuw heeft in de loop der eeuwen talrijke veranderingen ondergaan. Tegenwoordig herbergt het viervleugelige complex een bejaardentehuis en de galerij Hof Bütgenbach. Aan de oostkant van de hoofdgevel springt een statig poortgebouw uit 1754 in het oog. Het wapenteken van de familie von Baring siert het portaal.

Marktplatz 17, 4750 Bütgenbach

St.-Stephanusparochiekerk

0,1 KM

De vroegere Bütgenbachse parochiekerk was een gotisch gebouw aan de rand van het dorp. Nadat de huidige kerk in het dorpscentrum in het jaar 1931 volgens plannen van de architect H. Cunibert was voltooid, werd het oude gebouw afgebroken. Een aantal voorwerpen, die voor de inrichting gebruikt werden, kregen een plaats in het nieuwe gebouw.

In de architectuur van het neoromaanse gebouw vinden we meerdere symbolen. Zo wijzen de vier hoeken van de klokkentoren precies naar de vier windstreken en de 12 ingangsdeuren van de kerk verwijzen naar de 12 apostelen.

Als men door de hoofdingang naar binnen gaat, vallen aan de rechterkant in een zijruimte meerdere oude voorwerpen uit de inrichting van de voormalige kerk op: twee grafplaten uit zandsteen van enkele heren van Bütgenbach zoals Jacob von Reiffenberg (†1567) en van Johann Reinhard von Bulich (†1593) evenals een gotisch, van wapen voorzien wijwatervat (gedateerd 1568). Fragmenten van de communiebank uit leisteen (18^e eeuw)

en een Romaans doopvont met vier mensenkoppen uit de 12^e-13^e eeuw staan in het koor in de kerk. In het eigenlijke binnenste van de kerk verdient het beeld van de "glimlachende Madonna" (14^e eeuw) bijzondere aandacht. Dit al bijna ondeugende grijnzen van de Madonna van Bütgenbach is typisch voor de Keulense ateliers van deze periode en vindt zijn wortels in de Rijnse aard. De kunstenaar was echt een mens van vrolijke Rijnse aard en zijn werk mag als een eigenzinnig-humoristische liefdesverklaring aan Maria worden beschouwd. De kronen en de nieuwgotische beschildering stammen uit het einde van de 19^e eeuw. Andere bezienswaardigheden: de nieuwe schatkamer met historische kerkbenodigdheden aan de linkerzijde van de kerk, de kroonluchter uit messing boven het hoofdaltaar die in 1654 door Christian von Reiffenberg en zijn echtgenote is geschonken, het beeld van de Heilige Georg met paard die draken doodt (eind 16e eeuw) evenals de piëta (eind 16e tot begin 17e eeuw). De koorvensters tonen scènes uit het leven van de H. Stephan.

Glimlachende Madonna (14e eeuw)

Vensterrozet boven de ingang met christusmonogram en de arma Christi (nagels, tang, doornkroon)

Schatkamer

Fragmenten van de communiebank uit leisteen (18e eeuw) en een romaans doopvont uit de 12e-13e eeuw

Stuwmeer Bütgenbach

met het sport- en vakantiepark
WORRIKEN

De bouw van de stuwdam in 1932 luidde een nieuw tijdperk in voor Bütgenbach. De stuwdam heeft een 120 hectare groot meer gecreëerd dat in de loop der jaren is uitgroeid tot een toeristische trekpleister. Zeilboten, waterfietsen, SUP's, kajaks en surfers vormen kleurrijke stippen op het blauwe water. Aan de oever lokken zandstranden en ligweides. Wandelwegen, fiets- en mountainbikeparcours lopen rond het meer - en in de winter liggen er langlaufloipes klaar. De ligging van de chalets en het campingterrein aan het meer van Bütgenbach oefenen een grote aantrekkingskracht uit. Aan de oever lonkt het VENNtastic Beach met een zandstrand, een kinderbaai, zonne-eilanden, beachvolleybal- en voetbalvelden. Het recreatie- en sportcentrum heeft programma's voor elke leeftijdscategorie. Dan is er nog een klimpark, touwenparcours, boogschieten... Slechts op een steenworp verwijderd loopt de RAVeL-fietsweg. De 38 kilometer lange premium-fietsroute op een voormalige spoorlijn verbindt Weywertz met Jünkerath - via Bütgenbach. Ook de stuwdam zelf is een bezoek waard. Het 23 meter hoge, 140 meter lange bouwwerk bestaat uit meerdere gewelfbogen. In het noorden stoot men op de ruïne van een burcht die in 1230-1240 gebouwd werd. Nog een tip: Vanaf het terras van het restaurant Mercator in het sport- en vakantiepark Worriken heeft men een bijzonder mooi uitzicht op de natuur en het klimpark.

T +32 80 44 69 61 / www.worriken.be

Kirchenseite 1, 4760 Wirtzfeld (KM 99)

St.-Annaparochiekerk

0,5 KM

In de 16^e eeuw werd het huidige laatgotische bouwwerk blijkbaar op de plaats van een vorig gebouw aan de oudere toren gebouwd. In de 18^e eeuw werden de gotische spitsboogramen, overeenkomstig de smaak van de tijd, omgevormd tot rondbogen. Ook het interieur werd helemaal van barok meubilair voorzien. In 1954

werd de eens lage toren een niveau verhoogd. Het kerkship wordt gedomineerd door een opmerkelijk gotisch netgewelf. De talrijke sluitstenen drukken de volkskunst van hier uit. Er zijn voorstellingen te herkennen van een crucifix, een biddende engel, de H. Jacobus de Oudere in pelgrims gewaad en meerdere bloemen. De opvallend grote sluitstenen van het koor vormen in hun uitvoering een tegenstelling tot die van het schip. De interpretatie van de beide voorstellingen is onduidelijk. Een kleinood van gotische snijkunst is de groep van Anna te drieën uit de 15^e eeuw. Dit waardevolle Keulse werk toont de patroonheilige van de parochie Wirtzfeld Anna met haar dochter Maria en

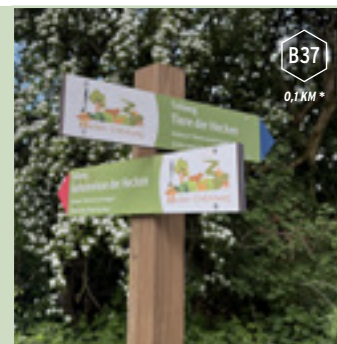
haar kleinzoon Jezus. De groep is in een nieuwgotische nis bevestigd en werd in het jaar 2000 gestolen. Bij toeval werd ze in het jaar 2004 in Duitsland teruggevonden en keerde naar Wirtzfeld weer. Intussen kocht de parochie een nieuwe sculptuur, wat de nu tweevoudige uitvoering van Anna te drieën verklaart. Het orgel werd in 1970 door het orgelbouwbedrijf Sankt-Willibrord (D) uit Merkstein opgericht en omvat een hoofdwerk, een rugpositief en pedaal met 14 registers in totaal.

* Kölschländchen, 4760 Wirtzfeld / ** Messweg, 4760 Rocherath

Heggenbelevenispad* & Panoramabord**

- Onder het motto „Natuur om aan te raken“ bieden twee nieuwe, combineerbare rondwandelingen - „Geheimen van de heggen“ (ca. 2,5 km) en „Dieren van de heggen“ (ca. 2 km) - ook interessante wetenswaardigheden over heggenlandschappen. Het startpunt ligt tegenover Hotel Drosson.
- Het panoramabord geeft belangrijke achtergrondinformatie en het landschapskader vestigt de aandacht op de verschillende soorten heggen. www.ostbelgien.eu/panoramaborden

B37

0,1 KM *

B38

2 KM **

Vierschillingweg 2, 4760 Rocherath

St.-Johannes de dooperparochiekerk

5,4 KM

Nadat de grote nieuwgotische kerk van 1907 door de hevige frontstrijd van 1944-45 totaal werd verwoest, richtte men in 1953 een nieuw godshuis op. Als men de parochiekerk van buiten bekijkt, herkent men onmiddellijk de invloed van de Italiaanse architectuur: Allereerst zijn er de campanile, de vrijstaande klokkentoren en de vele kleine rondboogvensters van de voorgevel en de toren evenals de grote arcades met de kleine arcades erboven aan de hoofdingang (een constructie die ons aan de oude bouwwerken van de Romeinse aquaducten herinnert). De reusachtige steensculptuur boven de hoofdingang, de kerkpatroon Johannes de Doper voorstellend, werd ter plaatse uit een stuk steen gebeiteld. Als men dan de kerk binnengaat, herkent men onmiddellijk de neoromaanse bouwstijl aan de rechthoekige bouw, aan het platte houten plafond met zijn zware balken (waarop de tekst van het preconsiliaire onzevader staat) en aan de rondbogen die stijlbepalend zijn.

Alle keramiekwerken in de kerk (kruisweg, zijaltaren, hoofdaltaar, preekstoel, tabernakel, doopvont, kandelaar voor de paaskaars) vormen het debuut van de toen jonge Belgische kunstenaar André Pirlot. De kerkramen zijn naar ontwerp van de Raerense kunstenaar André Blank. Zijn doel was dat de kerkbezoeker door het spel van licht en kleuren uit de duisternis naar het licht zou worden gevoerd. Daarom worden de kerkvensters steeds lichter naarmate men in de kerk naar voor treedt. De grote muurschildering in het koor toont Christus, de gekruisigde, op de Calvarieberg. Onder het kruis staan Maria, zijn moeder, en de volgelinge Johannes. Tegelijk is dit beeld echter ook een voorstelling van het Laatste Oordeel: rechts van het kruis de mensen die goed hebben gedaan en links de machten van het kwade: oorlog, nationaalsocialisme en communisme. Dit beeld is een getuige van de naoorlogse periode, uit de tijd van de "Koude Oorlog".

Wahlerscheider Str.,
4760 Rocherath

Lourdesgrot

5,4 KM

Achter de kerk bevindt zich een reproductie van de Lourdesgrot uit het jaar 1954 van een Vlaamse arbeider. Hij had de gelofte afgelegd dat hij, indien hij ongedeerd uit de onlusten van de 2^e wereldoorlog naar huis zou komen, zich in dit soort werken zou specialiseren.

Richting Wahlerscheid, 4760 Rocherath

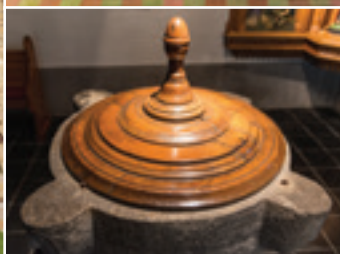
Gedenkplaats "Hasselpath"

8,8 KM

De bossectie „Hasselpath“, geldt net als de omliggende dorpen Rocherath en Krinkelt als een grensregio van het Ardennenoffensief. Hier werd in december 1944 zwaar gevochten tussen Duitsers en Amerikanen. Langs een 800 m lange wandelpad, dat op 100 m na

het informatiebord links het bos ingaat, zijn loopgraven, overblijfsels van ondergrondse bunkers, gevechtsplaatsen en militaire veldziekenhuizen stille getuigen van de toenmalige gebeurtenissen.

Brückberg 1, 4760 Büllingen (KM 103)

St.-Eligiusparochiekerk

0 KM

In het jaar 1130 werd voor het eerst een kerk in Büllingen vermeld. De romaanse doopvont (vermoedelijk uit de 12^e eeuw), die zich in een zijkapel (binnenin de toren) van de huidige kerk bevindt, geeft aan dat hier ook vroeger al een godshuis is geweest. Het oude, naar het oosten gerichte middenschip met het koor is in de jaren 1513-1520 aangelegd. Opvallend is de achthoekige zuil uit rode zandsteen in het midden van de kerk die het volledige gewelf lijkt te dragen. Daar waar de gewelfribben aan het plafond samenkomen, hebben de steenhouwers talrijke sluitstenen aangebracht. Deze tonen reliëfs van de kerk haar huidige vorm. Dwars op het bestaande schip werd in noord-zuidrichting het huidige kerkship gebouwd waardoor de kerkruimte aanzienlijk vergroot werd. De binneninrichting is tot op een gotisch koorkruis uit de 16^e eeuw na uitsluitend nieuwgotisch (eind 19^e eeuw). Daartoe behoren het Maria- altaar in het oude koor, verschillende gebedsaltaren, de kansel, fragmenten van de

communiebank en twee retabels met beschilderde houtreliëfs. Dat binnenin de toren toont links de H. Eligius als goudsmid, rechts de H. Eligius die de doden begraaft en in het midden het beeld van de H. Eligius van Noyon. Het tweede retabel in het kerkship toont enerzijds de opdracht van Jezus in de tempel en anderzijds Jezus in de Hof van Olijven. In het midden staat een beeld van het Heilige Hart. De H. Eligius is de patroon van de goudsmiden en smeden. Volgens de sage gaf de Merovingische koning Dagobert (7^e eeuw) hem goud om voor hem een troon te vervaardigen. Omdat er meer dan genoeg materiaal voorhanden was, vervaardigde Eligius voor hem onmiddellijk twee tronen en de koning was overdonderd door zijn eerlijkheid. Later werd Eligius priester, bisschop en stichter van een klooster in Frankrijk.

Reliëf met de H. Eligius als goudsmid
Romaanse doopvont

Startpunt: (bij de kerk)
Dorfstr. 261, 4760 Hünningen

3,6 KM

Cultuurroutes & Historische informatieborden

Drie cultuurroutes vertellen over het leven van de mensen en het harde dagelijkse werk. De 29 informatieborden zijn verspreid over een totale afstand van 7 km: Hoe zwaar was het handwerk? Hoe brachten de mensen hun vrije tijd door? Hoe profiteerden ze van de grens? Maar ook kleine en grote bouwwerken

in Hünningen onthullen spannende verhalen. Met QR-codes op de tien historische informatieborden vindt u nog meer informatie over vroeger en nu.
www.huenningen.be/kulturrouten

Digitale speurtocht, St.-Hubertusparochiekerk, Marktkruis & Antoniushuisje

In Amel kruisen de Ourdalroute en de Venen- en merenroute elkaar. Informatie over de bezienswaardigheden vindt u op pagina's 14 - 17.

Barbarastr. 2, 4770 Ivelingen/Montenau (KM 128)

St.-Barbarakapel

De kapel werd in het jaar 1688 gebouwd; een steen met inschrift in de linker bovenhoek van de westelijke gevel verwijst naar deze datum: "Anno 1688 Ifeldingen Mondenaw Sancta Barbara ora pro nobis". De kerk van 1688 was een bescheiden bouwwerk, want de beide plaatsjes telden toen toch slechts 14 gezinnen. In de jaren 1865 en 1907 werd de kapel verbouwd resp. vergroot. In het voorjaar van 1987 werd de vergroting uit het jaar 1907 met de bodem gelijk gemaakt en de kapel werd grondig gerenoveerd. Aangezien de kerken vroeger altijd naar het oosten ("Heilige Land") waren gericht, kan men ervan uitgaan dat er zich op het tot op vandaag behouden schip een klein koor in het oosten aansloot, dat evenwel niet gereconstrueerd werd. Voor de opmerkelijke toeschouwer zijn er

verder de volgende interessante elementen van buiten: Om de muren op te richten, werden grotere grove steenblokken van arkose uit het nabije Wolfsbusch gebruikt. De noordwestelijke hoek rust op een reusachtige monoliet, eveneens een zwerfsteen uit Wolfsbusch. Een barok reliëf uit rode zandsteen in het midden van de westelijke gevel stelt twee scènes uit de passie van Christus voor. De oorspronkelijke ingang aan de westkant werd tot nis omgevormd. Daar staat een stenen kruis uit blauwe leisteen, gedateerd 1794. In het godshuis dat als dodenkapel wordt gebruikt, staan twee nieuwgotische altaren van 1907 die aan de 14 Helpers in Nood zijn gewijd.

Voormalige ingang van de kapel aan de westkant

Een van de twee neogotische altaren die gewijd zijn aan de 14 Noodhelpers

Barbarastr. 6, 4770 Ivelingen/Montenau

St.-Barbaraparochiekerk

Al na de Tweede wereldoorlog begon men met plannen voor de bouw van een nieuwe kerk, toch zou het tot 1984 duren, vooraleer de huidige kerk voltooid werd. Natuursteen en hout vormen de beide belangrijkste bouwmaterialen van deze kerk met een piramidevormig dak. De altaarruimte bevindt zich zoals gewoonlijk in een koor, maar maakt deel uit van de als halve cirkel aangelegde gebedsruimte.

Am Bahnhof 19, 4770 Montenau

Hamrokerij van Montenau

In de hamrokerij van Montenau kan men tijdens de week toekijken hoe een echte Ardense ham gezouten, gekruid en gerookt wordt. Het roken gebeurt boven beukenhout met jeneverbessen volgens het recept van het familiebedrijf. Pas na zes maanden rijpen echter wordt de ham een echte originele Ardense ham. Zo een ham kunt u in het bijbehorende winkeltje proeven of kopen.
T +32 80 34 95 86 / www.montenauer.com

Zum Schieferstollen 31, 4780 Recht (KM 136)

Leisteenmijn & Blauwsteenmuseum Recht

Venster- en deurframes, kruisen en fijne beeldhouwwerken getuigen in Recht van een ambachtscunst die het dorp ooit beroemd gemaakt heeft. Vanaf de 18^e eeuw kende Recht een bloei door de ontginning van waardevolle blauwsteen, met name onder invloed van vier uit Tirol geïmmigreerde steenhouders. In de bezoekersmijn komt men het fijne ervan te weten.

Gewapend met een helm en een mijnwerkerslamp daalt u af onder de grond. De 800 m lange rondgang door mijngangen en winplaatsen geeft een beeld van het harde en gevaarlijke werk van de mijnwerkers. Onderweg worden er moeilijke vragen gesteld: Hoe ontstond de blauwsteenmijn van Recht? Welke rol speelden steenhouders uit Tirol in Recht? Wat hebben haaien en kikkers te maken met de blauwsteen uit Recht? Het antwoord op deze vragen mag u zelf gaan ontdekken!

Naast de Leisteenmijn kunt u ook een Blauwsteenmuseum bezoeken dat verschillende producten en gereedschap presenteert die met de blauwsteenproductie in Recht te maken hebben. Het museum is in drie thema's ingedeeld: kerkelijke objecten, het huishouden en de bouw.

T +32 80 57 00 67 / www.schieferstollen-recht.be

Startpunt van de drie themaroutes: Zum Schieferstollen 31, 4780 Recht

Themaroutes: blauwsteen, goud en paleozoïcum

Op meer dan 40 informatieborden leert de wandelaar niet alleen welke gesteenten waar in Recht en omgeving voorkomen, maar ook over hun ontstaan, ontwikkeling en ouderdom. De blauwsteenroute (8 km) stopt bij verschillende historische gebouwen en geeft uitleg over de herkomst van de gebruikte bouwmaterialen. De Goudroute (7,3 kilometer) leidt naar de heuvels waar zowat 2000 jaar geleden goud werd gewonnen en gewassen. De Paleozoïcumroute (11,9 km) toont oeroude gesteenten, de eerste landplanten en zelfs overblijfselen van de laatste ijstijd.

T +32 80 57 00 67 / www.schieferstollen-recht.be

Burg 29, 4780 Recht

St.-Aldegundisparochiekerk

De parochiekerk is gebouwd in breuksteen. Het schip van de vroeger gotische kerk uit de 15^e-16^e eeuw werd in 1753 vergroot in barokke stijl. In 1925 werd het oude schip verwijderd en werd er loodrecht op de oude as een nieuw schip met koor opgericht (architect E. Deshayes). De muren van de toren evenals het oude koor (vandaag zijkapel) zijn resten van het gotische bouwwerk. De barokke torenhelm evenals de voorgebouwen rechts en links van de toren zijn overblijfselen van

het barokke schip. De mooi vervaardigde ramen en de ingangsdeur verdienen hier bijzondere aandacht, maar ook de stenen omrandingen aan de tegenoverliggende pastorie. Patroonheilige van de kerk is de H. Aldegundis die rond 630 in Frankrijk is geboren en het klooster Maubeuge stichtte. Ze wordt in het bijzonder in Noord-Frankrijk, België en langs de Rijn vereerd en als voorspreekster aangeroepen bij ziekte, in het bijzonder bij kanker.

Het loont de moeite de artistieke glasramen (20^e eeuw) met hun duidelijke lijnen en hun expressieve beschildering te aanschouwen. Er zijn o.a. voorstellingen van de Moeder Gods en de H. Aldegundis te zien evenals de wapenschilden van von Reifenberg en von Rolshausen.

Op de zuidelijke steunmuur staan ettelijke markante kruisen van het voormalige omliggende kerkhof met typische voorstellingen van de 18^e en 19^e eeuw. (doodshoofd met beenderen in de oogkassen). Aan deze kruisen kan de ontwikkeling van de steenhouwkunst goed worden herkend: hoe jonger het kruis, hoe soberder de versieringen.

Dorfstr./Hunnert, 4780 Recht

St.-Mariekapel

Aan het kruispunt in het dorpscentrum staat de St.-Mariekapel, die in 1784 ter ere van de Moeder Gods werd opgericht. Binnenin bevindt zich een wandreliëf uit leisteen met het beeld van de H. Odilia. Daarnaast is het monument van de oorlogsslachtoffers van de beide wereldoorlogen opgericht. Markant is de levensgrote engel uit brons waarop de namen van de slachtoffers uit de eerste wereldoorlog vermeld staan.

Am Batzborn, 4780 Recht

Panoramabord

De locatie van het panoramabord biedt een goed uitzicht op het dorp Recht onderaan in de vallei en het heuvelachtige landschap. Het bord geeft vooral interessante wetenswaardigheden over blauwe steen.
www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Allée des Tilleuls 20, 4960 Bellevaux (KM 144)

Huis Maraite

Het twee verdiepingen tellende vakwerkhuis moet vroeger een onderkomen geboden hebben aan de dienaars van de heren van Bellevaux wiens kasteel lager gelegen was. Het huis staat bekend als een van de oudste van de Oostkantons. Boven de ingangsdeur staat een inscriptie die de leeftijd aangeeft: "Anno 1592". De originele huisdeur heeft ijzerbeslag. Een deurslopper herinnert aan de tijd dat een elektrische bel nog onbekend was.

Rue de la Foncenale 1, 4960 Bellevaux

Brasserie de Bellevaux

Zelfs in bierland België is de brouwerij van Bellevaux iets bijzonders. Zo wordt het kristalheldere water er direct uit een bron in het dorp gewonnen. Voor de rest draait alles om de vier grote B's: Brune, Blonde, Blanche, Black heten de biersoorten van Bellevaux. Geen enkel van deze soorten is gefilterd of gepasteuriseerd. Het assortiment omvat ook alcoholvrij bier en huisgemaakte limonades. Proeven van de bieren of limonades maakt vanzelfsprekend deel uit van de rondleiding.

T +32 80 88 15 40 / www.brasseriebellevaux.be

Impasse de l'Eglise, 4960 Bellevaux

St.-Albinusparochiekerk

De grotendeels gotische parochiekerk geldt als oudste godshuis van de regio. In 1435 werden het laatgotische koor en een deel van het schip afgewerkt. Van het eerdere gebouw is de grote toren behouden gebleven, die Romaans is.

De geschiedenis van de kerk was lang verbonden met die van het dubbel klooster Stavelot-Malmedy. Nog voor het jaar 1000 stichten de abten hier een klein landgoed. Na ettelijke delingen verdwijnt het landgoed in de 18^e eeuw. Daarvoor al had Bellevaux zich losgemaakt van de kloosterlijke afhankelijkheid van Malmedy. De grondige verbouwing van de parochiekerk in 1634 getuigt daarvan. De maatregelen werden versneld door de desolate toestand van de oude kerk, die in 1631 dreigde in te storten.

Er werd een nieuw gewelf geplaatst. De kerk kreeg vensters met gotische spitsbogen. De noordelijke gevel van de sacristie werd vernieuwd. Ook de dakstoel stamt uit deze tijd. Het schip bestaat uit een middenschip met twee zijbeuken met elk vier assen. Het middenschip is maar iets hoger dan de zijbeuken. Zware ronde zuilen dragen de constructie. De aan de Heilige Albinus gewijde kerk is rijk gevuld met oud meubilair. De ligging draagt bij tot haar aantrekkingskracht. Het oude kerkhof omringt nog steeds het bezienswaardige godshuis.

Niet ver van de kerk heeft u een mooi uitzicht op het dal van de Amel.

Route de Luxembourg, 4960 Baugnez

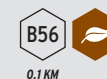
Monument voor Amerikaanse soldaten

Bij de rotonde van Baugnez herinnert een Amerikaanse oorlogsmonument aan een van de ergste oorlogsmisdrijven die de Duitse bezetter in de Oostkantons begaan heeft. 84 Amerikaanse krijgsgevangenen werden hier brutaal vermoord door SS-soldaten op 17 december 1944. Het monument bestaat uit een licht gebogen muur van natuursteen waarop een plaat met de namen van alle slachtoffers is aangebracht.

4960 Falize (KM 148)

Rots van Falize

Vanaf de rots van Falize, in het Frans "Le Rocher de Falize", geniet men van een heerlijk uitzicht over het Warchedal. De meer dan 70 m hoge en ca. 50 m brede rots is uit kwartsiet. Dit gesteente is bijzonder hard en was derhalve bestand tegen de kracht van erosie en water, van de Warche die zich een weg door het dal baande.

4960 Malmedy (KM 150)

Malmedy

Na zowat 150 km eindigt de rondreis in Malmedy. De Place Albert 1er nodigt uit om nog eventjes te blijven hangen.

Voor wie nog even de benen wil strekken, zijn er verschillende mogelijkheden.

Aanvullende informatie:

Huis voor Toerisme Hoge Venen - Oostkantons
Place Albert 1er / T +32 80 33 02 50

Startpunt: Place du Châtelet, 4960 Malmedy

Op speurtocht door de geschiedenis

De 4 km lange tocht „Malmedy Herinneringen“ weerspiegelt de culturele en historische rijkdom van de stad in al haar facetten.

Startpunt: Place du Châtelet, 4960 Malmedy

Nagelfluh leerp pad & Kruisweg

Het Nagelfluh-leerpad (2,2 km) op de Livremont-heuvel achter de kathedraal loopt over een conglomeraatgesteente waarop struiken en bomen groeien die voor de streek zeldzaam zijn. Het pad u onder andere langs een bezienswaardige kruisweg naar een kapel en een uitkijkpunt. Vanaf hier hebt u een prachtig uitzicht over de stad en de omgeving.

Startpunt: Place du Châtelet, 4960 Malmedy

Battle Tour December 44

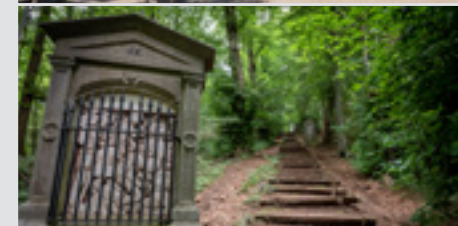
Een tour door het stadscentrum met 22 fotopanelen neemt u mee op een ontroerende reis door de tragische geschiedenis van Malmedy in de winter van 1944-45. De Malmedy Battle Tour 44 brengt hulde aan de burger- en militaire slachtoffers van de gevechten en bombardementen die in december 1944 de stad teisterden.

Startpunt: Place du Châtelet, 4960 Malmedy

Digitale speurtocht "Parel in het hart van de Ardennen"

4,4 km lange speurtocht door Malmedy. Om deel te nemen hebt u de gratis smartphone-app „Totemus“ nodig. Duur: ca. 1 uur 45 min. Hoogteverschil: 110 m.
www.ostbelgien.eu/speurtochten

Drie grenzen, veel kastelen, burchten en landhuizen

De kastelenroute brengt ons bijna tot voor de poorten van Aken. Net als de Ourdalroute in het zuiden, leidt ook deze rondrit ons door een drielandenregio. Het symbool van de 79 kilometer lange route zijn drie grensstenen. Afhankelijk van het taalgebied staat de Duitse (Burgen Route) of de Franse (Route des Châteaux) benaming op de bordjes. Soms heeft men de tekst ook helemaal weggelaten en alleen het symbool gebruikt. Vier fusiegemeenten, een spectaculaire spoorbrug, kapelletjes, panoramische uitzichten over fraaie landschappen, maar vooral zo'n twee dozijn kastelen, burchten en landhuizen liggen op de route. Ze verbindt Oost-België met Nederland en de Duitse regio Aachener Land. Monumenten voor de Eerste Wereldoorlog en een soldatenkerkhof herinneren eraan dat het er hier niet altijd vreedzaam is toegegaan. Maar die tijd is voorbij! De kastelen vervullen al lang geen verdedigingsfunctie meer. Uit de strijdbare woontorens met alleen schietgaten, de donjons, ontwikkelden zich al in de 17^e en 18^e eeuw comfortabele, heldere kastelen. Tegenwoordig worden deze historische bouwwerken voor uiteenlopende bestemmingen gebruikt. Sommige zijn bewoond, andere zijn ingericht als museum of dienen als jeugdcentrum. De concentratie van vestingwerken blijft echter een culturele rijkdom die bezoekers uit de hele drielandenregio aantrekt. Vele landhuizen zijn in privéhanden en kunnen alleen van buitenaf bezichtigd worden. Maar alleen de toverachtige aanblik van de torens, erkers en grachten maakt de verplaatsing de moeite waard.

Telkens een verrassende omweg

Met name de Kastelenroute biedt veel verrassende ontdekkingen, ook iets van de route verwijderd. Een kleine omweg, een paar honderd meter, soms ook enkele kilometers en men kan alweer een architecturaal kunststuk aanschouwen. Om vervolgens weer de juiste weg te vinden om de route voort te zetten, helpt een blik op de beschrijving van de rondrit en het bijgevoegde kaartmateriaal.

Lütticher Str. 278, 4720 Kelmis (KM 0)

Museum Vieille Montagne

Beleef de fascinerende geschiedenis van een klein gebied dat zeer begeerd was om zijn minerale rijkdommen: Neutraal Moresnet - een vergeten "mini staat" en "niemandslaan" tussen België, Duitsland en Nederland. Ontdek de grondstof zink, plastic uit de 19e eeuw, mijnbouw en de fascinerende wereld van mineralen. Wat heeft Kelmis te maken met de badkuip van Napoleon? Waarom was het drielandenpunt ooit een vierlandenpunt? De antwoorden op deze vragen en andere spannende verhalen vind je in het Museum Vieille Montagne - ontdek het museum en leer meer over de lokale geschiedenis op de authentieke plaats.

T +32 87 65 75 04 / www.mvm-kelmis.be

Emmaburgerweg 26, 4728 Hergenrath (KM 2)

Eyneburcht

De Eyneburcht is met de spitse torenkap op haar belfort, haar laatgotische vensterkruisen, leien daken, grote zaal, massieve muren en witgekalkt vakwerk een kasteel uit een prentenboek. De burcht torent imposant uit aan de linkeroever van de Geul.

In de volksmond wordt de enige hoogteburcht die in de drielandenregio bewaard is gebleven, 'Emmaburcht' genoemd, naar de dochter van Karel de Grote. Volgens een romantische legende zouden Einhard, kapelaan, biograaf en privésecretaris van Karel de Grote, en de dochter van de Keizer heimelijk verliefd op elkaar geweest zijn. Toen na een nachtelijk samenzijn bij het ochtendgloren bleek dat het die nacht gesneeuwd had, vreesde Einhard dat zijn voetafdrukken in de sneeuw op het kasteelplein hem zouden verraden. Daarop besloot Emma zonder dralen haar geliefde in

haar armen terug naar zijn vertrek te dragen. Ook de Emmabron op het kasteelplein verwijst naar deze legende.

Een schriftelijk bewezen historisch feit is dat de burcht van de 13e tot de 16e eeuw aan de heren van Eyneburg toebehoorde. In de 19e eeuw renoveerde de Akense lakenfabrikant Theodor Nellesen het half vervallen complex. De bouwdirectie was in handen van niemand minder dan Ludwig Arntz, die ook verantwoordelijk was voor de Dom van Straatsburg. Uit deze tijd stammen de neogotische burchtkapel en het op de kastelen aan de Moezel geïnspireerde vakwerk. Ondanks deze veranderingen overtuigt de Eyneburcht als 4000 vierkante meter groot bouwkundig geheel.

(Binnenplaats momenteel niet toegankelijk voor het publiek vanwege restauratiewerkzaamheden.)

Asteneter Str. 1, 4730 Hauset (KM 5)

Rochuskapel

Op een kruispunt van het door boomgaarden omgeven dorp beschermen hoge bomen een kleine kapel die gewijd is aan de heilige Rochus, de beschermheilige van de pestlijders. Ze werd waarschijnlijk gebouwd na de grote pestepidemie van 1635-1637. De gevel van het vierkante gebouw werd in 1899 vernieuwd.

Aachener Str. 27, 4731 Eynatten (KM 9)

Huis Amstenrath

Het Amstenrather Haus wordt ook simpelweg het ~Herrenhaus~ genoemd. Alleen al de ligging niet ver van de dorpsvijver is betoverend. Watergrachten beschermen het vroeg-16^e-eeuwse bouwwerk. Zijn huidige uitzicht kreeg het door de heren van Eynatten gebouwde landhuis pas in 1709, toen de eigendom al in handen was van de heren van Amstenrath. Vandaar de naam.

Een brug met drie bogen die de voormalige ophaalbrug vervangt, leidt naar het poortpaviljoen met het eenvoudige portaal. Een zware vierkante toren flankiert het paviljoen aan beide zijden. Aan de achterzijde loopt de watergracht breed

uit tot een vijver die het landhuis inclusief hoge treurwilgen weerspiegelt. De buitenmuren uit breukkalksteen worden door maar weinig vensteropeningen onderbroken. Weerhanen prijken trots op de steile schilddaken. Een goed onderhouden park omringt het compacte landhuis met de watergracht en draagt bij tot het romantische totaalbeeld.

Stesterstr. 32, 4731 Eynatten

Ruïne Raaf

Zelfs als ruïne drukt het kasteel van Raaf zijn stempel op het gehucht Berlotte. Eenzaam kijkt de vervallen, dakloze woontoren uit de 15^e/16^e eeuw uit over malse weiden. Van de voormalige watergracht is slechts een vijver overgebleven. De romantiek van het kasteel kwam in verval toen in 1832 het dak van het toen al langer onbewoonde kasteel afgebroken werd.

Hoek Stesterstraße/Kinkelbahn, 4731 Eynatten

St.-Brigidakapel

Aan de oude heerbaan tussen Limburg en Kornelimünster werd in 1711 een kapel opgericht ter ere van de heilige familie. Door offergaven werd de kapel meermaals uitgebreid. In 1933 renoveerde de beeldhouwer Mennicken uit

Raeren het altaar. Hij maakte ook de twee uit Franse zandsteen gehouwen standbeelden die in 1936 en 1939 aan de kapel werden toegevoegd.

Burgstr. 103, 4731 Raeren (KM 12)

Kasteel en pottenbakkersmuseum Raeren

Onverwoestbaar rijst de waterburch van Raeren uit boven het oude pottenbakkersdorp, en wel precies aan de samenvloeiing van de IJter en de Periol. Een door linden omzoomde kasseiweg leidt naar het portaal. De slotgracht, die gevoed wordt door het riviertje de IJter, is deels behouden. De bouwgeschiedenis van het kasteel van Raeren is goed af te lezen uit de verschillende delen van het statige complex. De kern vormt - zoals gewoonlijk - een woon- en verdedigingsstoren uit de 14^e eeuw, die in 1583 uitgebreid werd tot een representatief hoofdgebouw. Ook uit de 16^e eeuw stammen de stallen en schuren (die in de 19^e eeuw na een brand vernieuwd werden), en de ronde, door kantelen bekroonde hoektorens en de vestingmuren. De vensters met steekbogen dateren van een verbouwing in 1738; de spitsboogvensters tot op de grond uit de periode rond 1900. Van 1791 tot 1916 woonden de families de Nijs en von der Gracht in het kasteel. Hun wapenteken prijkt nog op het ingangsportaal.

In het kasteel is sinds 1963 het pottenbakkersmu-

seum van Raeren ondergebracht. De productie van aardewerk begon in Raeren al in de 13^e-14^e eeuw. Van de 16^e tot de 19^e eeuw werd het van hieruit over de hele wereld geëxporteerd. Meer dan 2000 museumstukken documenteren in zes zalen wat de pottenbakkerijen hier vroeger betekenden. Het handelsmerk waren bruine kruiken met drie oren. De meeste uitgestalde stukken werden gevonden bij plaatselijke opgravingen. De zelfbewuste pottenbakkers namen geen blad voor de mond. Jan Emens-Mennicken, Raerens beroemdste pottenbakker, versierde zijn bierkruiken rond 1590 met krachtige spreuken waarin hij kritiek geeft op de kerk. Een voorbeeld daarvan kunt u zien in een van de vitrines. Naast het historische Raerense aardewerk wordt in het museum ook hedendaagse keramiek uit de Euregio Maas-Rijn en daarbuiten tentoongesteld. Daarmee wordt een brug geslagen tussen traditioneel vakmanschap en moderne vormen van keramische expressie.

T +32 87 85 09 03 / www.toepfereimuseum.org

Startpunt: Parkeerterrein tegenover het kasteel van Raeren

Rondwandeling

"In de voetsporen van de pottenbakkers"

- Poortjespaden
- Panoramabord
- Vennbahn

De gevarieerde wandeling "In de voetsporen van de pottenbakkers" (6,5 km) neemt u mee rond Raeren. Informatieborden geven uitleg over de geschiedenis, het land en de mensen. Het dorp Raeren bestond oorspronkelijk uit talrijke gehuchten. Deze niet direct gerelateerde nederzettingen, werden verbonden door voetpaden, de zogenaamde "Stiegelwege" (poortjespaden). Deze paden waren doorgangen van houten palen of stenen,

die de passage van grazend vee verhinderden, maar mensen konden er wel door.

Langs de route ligt het terrein van het voormalige grensstation, waar nu het bekroonde Vennbahn-fietspad loopt. Een panoramabord niet ver van het stationscafé geeft uitleg over de belangrijkste bezienswaardigheden van de plaats.

T +32 87 85 09 03 / www.raeren-tourismus.be

Aachener Str. 302, 4701 Kettenis (KM 23)

Kasteel Libermé

Het volledig door een watergracht omringde kasteel biedt een prachtige aanblik. Het bouwwerk is opgetrokken op een kleine kilometer van Kettenis in een laagvlakte. Alleen de voorburch uit de late middeleeuwen met de twee opvallende, met gevouwen dakkappen bekroonde, ronde torens, benadrukt de bijzondere status van het slotcomplex. Het hoofdgebouw met het uitspringende mansardedak en de met leien beklede torenpunt op de zijvleugel stamt uit de 18e eeuw. Het vakwerk van de bovenste verdieping

lijkt zich bijna beschaamd te verschuilen op de achterzijde. In 1750 viel het oude gebouw ten prooi aan een brand. Oorspronkelijk verbleven hier de heren van Libermé. Er volgden andere adellijke geslachten tot ten slotte een hotelier uit Friesenrath de onderkomen eigendom in 1964 liet ombouwen tot een stijlvol hotel-restaurant. In die hoedanigheid werd slot Libermé geëxploiteerd tot 1994. Tegenwoordig wordt het slot van tijd tot tijd opengesteld voor feestelijke kamerconcerten.

Burgstr. 96, 4730 Raeren

Huis Raeren

Het bouwwerk uit de vroege 15e eeuw geldt ondanks de in de 18e eeuw uitgevoerde veranderingen, als prototype van een door een watergracht beschermde lager gelegen voorburch in de drielandenregio. De centrale stevige verdedigings- en woontoren heeft standgehouden. Alleen de duidelijk vergrote vensters, te herkennen aan de steekbogen, stemmen niet meer overeen met de originele toestand van de gevel. Oorspronkelijk waren de vensteropeningen rechthoekig en

duidelijk kleiner, zoals de niet-veranderde vensters aan de zuidkant. Ook de stenen brug met twee bogen is niet origineel, maar vervangt een vroegere ophaalbrug. De veranderingen dateren uit de tijd van de Habsburgse heerschappij, die staat voor een tijd van vrede en welstand. Aan de noord-, west- en zuidzijde bevinden zich stenen consoles boven de vensters van de tweede verdieping. Waarvoor deze precies dienden, is tot op vandaag niet geweten.

Talstr. 32, 4701 Kettenis

Kasteel Thal

Het door een park omgeven kasteel Thal aan de Talstrasse kunnen we alleen bezichtigen door het hoge hek. Het barokke herenhuis werd in 1758-59 gebouwd voor de Eupense lakenhandelaar Michael de Grand Ry. In 1986 kocht trompe-l'oeil-

kunstenaar Rainer Maria Latzke het eigendom. Hij bracht wand- en plafondschilderingen aan in het trappenhuis en in enkele kamers. Tegenwoordig behoort het kasteel toe aan een Duitse zakenman.

Weimserstr. 52-54, 4701 Kettenis

Waterburcht Groß-Weims

Het landgoed wordt voor de eerste keer vermeld in een akte van 1334. Het gebouw dat er nu staat, dateert van midden de 16^e eeuw. Een laan met oude lindebomen loopt voorbij stallen en schuren, die wijzen op het landbouwkundig gebruik van het goed, en eindigt voor de hoofdgevel. Het portaal ligt iets naar links verspringend en de vensteropeningen zijn niet allemaal even groot.

Deze twee kenmerken, die allebei wijzen op verscheidene verbouwingen, maken meteen de charme van de waterburcht uit. Zo werd het slot zwaar vernield in de dertigjarige oorlog. Pas in 1756 werd het grondig gerenoveerd. Tot 1919 was Gross-Weims in handen van de Eupense familie de Grand Ry. Sinds een kleine honderd jaar is de waterburcht nu eigendom van de familie Miessen.

Eupen

De stad aan de Vesder, die vroeger rijk is geworden van de textielindustrie, staat vol prachtige burgerhuizen, kerken en bronnen zowel in de beneden- als in de bovenstad.

Rondleidingen in de stad, het parlement, de regering en het museum kunnen worden geboekt bij de Tourist Info Eupen.

T +32 87 55 34 50 / info@eupen-info.be

Dit prachtige lakenwevershuis uit het jaar 1761 doet sinds 1984 dienst als ambtswoning van de Duitstalige Gemeenschap.

Gospertstr. 42, 4700 Eupen

Patriciërshuis

Het voormalige huis van de lakenfabrikant stamt uit de vroege 18^e eeuw. Achter het voorhuis verbergt zich een geplaveide binnenplaats. Deze eindigt op de steunmuur van een in terrassen aangelegde tuin, die toegankelijk is via een trap (geopend voor het publiek van

's maandags tot vrijdags, van 8 tot 18 uur). In het gerestaureerde gebouw zijn de kantoren van de Euregio-Maas-Rijn en het bureau van de Minister-President van de Duitstalige Gemeenschap ondergebracht.

Bahnhofstr. 4, 4700 Eupen

Klooster Heideberg

Het als monument beschermde gebouw uit de 18^e eeuw was oorspronkelijk een klooster van de orde van de recollectinnen. Na een verbouwing en renovatie in 2012 wordt het complex nu gebruikt als opleidings- en ontmoetingscentrum van de Duitstalige Gemeenschap van België. De gebruiksmogelijkheden zijn gevarieerd en flexibel. Ook overnachten behoort tot de mogelijkheden.

T +32 87 39 22 50 / www.kloosterheidberg.be

Platz des Parlaments 1, 4700 Eupen

Parlement van de Duitstalige Gemeenschap

Sinds 2013 zetelt het Parlement van de Duitstalige Gemeenschap van België binnen de muren van een in 1915-1917 gebouwd en ondertussen verbouwd sanatorium. De architecten brachten de moderne zaal voor plenaire vergaderingen onder in een aanbouw aan de hellingzijde aan de voet van het historische gebouw. Tijdens een rondleiding komen we te weten hoe het dagelijkse leven in het Parlement in het nieuwe gebouw eruitziet. T +32 87 31 84 00 / www.dgparlament.be

Meer informatie over de bezienswaardigheden in Eupen vindt u op pagina 62-69 van de Venen- en merenroute.

Steengroeve Rotsch, 4710 Walhorn (KM 26)

Sculpturenpad "In de voetsporen van de stenen"

Vanaf het centrum van Walhorn loopt het pad met de klok mee rond de voormalige, nu ondergelopen steengroeve Rotsch (3 km). Er staan langs het pad momenteel dertien arduinen sculpturen die zijn gemaakt door internationale beeldhouwers. In de toekomst zal het beeldenpad achtereenvolgens worden aangevuld met tweejaarlijkse symposia.

Startpunt: Teufelsgasse, schuin tegenover de Rolducplatz, niet ver van de kerk.
www.walhorn.org

Nierstr. 5, 4711 Astenet (KM 28)

Kasteel Thor

Met zijn chique witte gevel, de met kantelen bekroneerde, eveneens witte, siertoren en het stijlvolle poortgebouw, dat vermoedelijk ontworpen is door de beroemde Akense barokarchitect Johann Joseph Couven, ziet slot Thor eruitgesproken nobel uit. In 1700 gaf Johann Heyendal, een vermogende belastinginner van het hertogdom Limburg, opdracht tot de bouw.

De witgekalkte hoofdvleugel met de met kasseien geplaveide binnenplaats bekoort door perfecte proporties. Zes assen delen de gevel in Lodewijk XV-stijl in. Vensterdagkanten uit blauwsteen zetten gekleurde accenten. De muurankers op de gevel verraden het bouwjaar. Het poortgebouw

werd pas 17 jaar later bijgebouwd en nog eens 21 jaar later de tuinvleugel. In 1840 liet de uit Aken afkomstige kasteelheer dr. Friedrich Lamberz de toren op de hoek van het hoofdgebouw en de tuinvleugel verhogen en voorzien van kantelen.

Zijn nazaat Friedrich Lamberz gaf het huis in 1947 een andere bestemming. Het ook wel "Château Thor" genoemde slot werd een gerenommeerd restaurant en behield deze functie tot 1997. Binnen bleef de oorspronkelijke inrichting grotendeels behouden, bijvoorbeeld het stucwerk op het plafond in de voormalige kapel en het goudleerbehang met Bijbelse motieven in het salon.

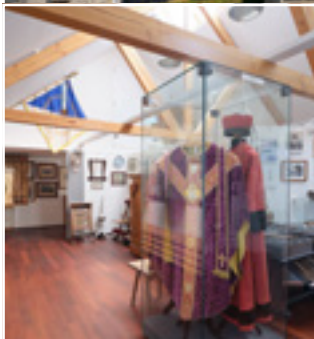
Hochstr. 67, 4711 Astenet

Kasteel Neuhaus

Op het eerste gezicht oogt het in de kern laatbarokke slot eerder als een landhuis. Dat is niet verwonderlijk, want de bouw uit 1771 werd in 1840 veranderd in de uit Engeland geïmporteerde landhuisstijl. Klimop bedekt de gevel uit gehou-

wen steen. Markant is de puntgevel uit rode klinkersteen. Het slot is in privéhanden en kan alleen bewonderd worden door het hek rond het park.

Schlossstraße, 4710 Lontzen (KM 32)

St.-Hubertusparochiekerk & Collectie dorpsgeschiedenis

De geklasseerde parochiekerk St-Hubertus in Lontzen werd gebouwd tussen 1768 en 1770. Door zijn ligging boven de weg, halverwege een heuvel, torent ze boven veel huizen in het dorp uit. Het interieur van de kerk is prachtig versierd en ingericht: Altaar (1776), houten lambrisering (19° eeuw) en gedeeltelijk vergulde muurschilderingen (begin 20° eeuw). De St. Hubertuskerk is omringd door een kerkhof, dat volgens de oude traditie ommuurd is. De St.-Hubertuskerk maakt deel uit van het netwerk van open kerken.

In de directe omgeving van de kerk bevindt zich in het dorps huis de collectie dorpsgeschiedenis. Hier wordt alles verzameld wat voor de inwoners van de gemeente tijdens hun hele leven belangrijk was, gaande van privé-voorwerpen als voorwerpen voor professioneel gebruik. Belangrijkste thema's: gebeurtenissen uit verschillende tijdperken, mijnbouw, landbouw en verenigingsleven, evenals het voormalige station Lontzen-Herbethal. www.vvlontzen.be

Schlossstr. 52, 4710 Lontzen

Kasteel Lontzen

Van buitenaf zijn er nauwelijks nog sporen die verraden dat het slot in 1970 bijna verwoest werd door een grote brand. Een Akenaar kocht het uitgebrande slot en liet het grotendeels weer opbouwen naar het origineel voorbeeld. Binnenin zijn het trappenhuis en de lambrisering voor eeuwig verloren. Voor het overige ziet het gebouw met de in het oog springende erker, de watergracht en de door een smeedijzeren leuning geflankeerde toegangsbrug eruit zoals het verbouwd is door zijn burgerlijke bewoners in de 19^e eeuw. Omstreeks 1845 liet de toenmalige uit Eupen afkomstige eigenaarsfamilie de laatbarokke bouw uit 1746 renoveren overeenkomstig de smaak van die tijd. Toen het goed verkocht werd, tastte de nieuwe eigenaar Leo Nellessen opnieuw diep in de buidel om aan de noordwestelijke gevel een er-

ker te laten maken die zou dienen als kapel. De geschiedenis van slot Lontzen is echter veel ouder en gaat terug tot de 13^e eeuw. Toentertijd stond er op die plaats een plumpe woontoren, die in 1288 verwoest werd in de Limburgse Successieoorlog. Het gebouw dat daarop volgde, onderging in 1702 een soortgelijk lot in de Spaanse Successieoorlog. De ruïne werd afgebroken en in 1746 werd op dezelfde plaats een tweevleugelig slot met acht assen en 50 ruimtes opgericht. Van dat ontwerp zijn de indrukwekkende afmetingen en het representatieve karakter van het slot tot op vandaag behouden gebleven. Het pand is privébezit en kan alleen van buitenaf worden bekeken.

Kapellenstr. 33, 4710 Lontzen - Busch

St.-Annakapel

De kapel is een gotisch juweel uit de 15e eeuw. Tot de originele inrichting behoort een Vlaams altaar. De middengroep stelt de kruisiging van Jezus voor, de zijvleugels tonen de taferelen van de geseling, de kruisdraging, de kruisafneming en de verrijzenis. In de eveneens uit de 15^e eeuw stammende predella zijn de apostelen met Christus als halffiguren voorgesteld.

Kapellenstraße, 4710 Lontzen-Busch

Panoramabord & Holle wegen

Vanaf de locatie van het panoramabord heeft men in de verte een prachtig uitzicht over een landschap van weiden en heggen tot aan Lontzen en Herbesthal. Op een heldere dag kan men zelfs de “Hoge Venen” 23 kilometer verderop aan de horizon zien liggen.

Links van het panoramabord, bij knooppunt 26, begint de Teufelsgasse, een van de vele holle wegen die typisch zijn voor de regio en die als wandelpad worden gebruikt. Holle wegen ontstonden door het gebruik van karren en vee. De route loopt via de knooppunten 12 en 37 omlaag naar het dorp (iets minder dan 2 km).

www.ostbelgien.eu/panoramaborden

Holle weg Semmelgasse in Lontzen

Rue du château de Ruyff 68, 4841 Henri-Chapelle

Kasteel Baelen

Het barokke complex met de twee zijtorens die bekroond zijn met uivormige dakkappen, is een echte blikvanger. De torens zijn uniek in de drielandenregio en vormen een architecturale verwijzing naar uivormige torenkappen van het Akense stadhuis. Achter de poort in Lodewijk XV-stijl leidt een stenen brug over de drooggelegde watergracht naar de hoofdingang. Boven de deurlatei prijkt het jaartal 1737. Hoge vensters met

roeden in Lodewijk XIII-stijl geven de in negen assen opgedeelde gevel een adellijke aanblik. Het middenstuk is een licht uitstekende voorbouw met een puntgevel, die onder een muurkap de rijk versierde wapentekens van de families Pirons en Franquinet draagt. Het imposante schilddak, waarvan de nok aan beide zijden eindigt in een forse schoorsteen, herbergt twee zolderverdiepingen.

Het kasteel kwam er in de 18de eeuw ter vervanging van een ouder gebouw. Daarbij werden elementen uit het oude gebouw in de nieuwbouw geïntegreerd. Dat verklaart de schietgaten in de torens en ook de watergracht. In 1875 kwam het kasteel in het bezit van de broeders alexianen uit Aken. Deze bouwden het om tot een psychiatrisch ziekenhuis. De extra vleugel en het bijgebouw waarmee het kasteel in die periode werd uitgebreid, staan in sterk contrast met de pracht van het hoofdgebouw. In de loop van de jaren zijn er nog een aantal moderne gebouwen rond het kasteel bijgebouwd.

Rue Saint Vincent 71, 4841 Henri-Chapelle

Kasteel Ruyff

Het ontstaan van kasteel Ruyff, dat aan de gelijknamige beek gelegen is, is onbekend. De oudste akte waarin het landhuis vermeld wordt, dateert van 1172. In de akte wordt “Henricus apud Rivam” genoemd als heer van het kasteel. In 1313 en 1314 komen de vormen Ruve en Rueve voor.

Het in een dalkom gelegen slot bekoort door een schilderachtige ligging. De muren worden weerspiegeld in de watergracht die het kasteel aan drie zijden omgeeft en ook in de zuidelijk gelegen vijver. Het complex bestaat uit twee parallelle vleugels die aan de noordelijke zijde met elkaar verbonden worden door een smallere dwarsvleugel. Het is in deze dwarsvleugel dat de hoofdingang zich bevindt, met daarboven een door zuilen

gedragen driehoekig fronton. De dwarsvleugel en de westelijke vleugel stammen vermoedelijk uit de vroege 19e eeuw.

Het interessantste deel van het kasteel is derhalve de oostelijke vleugel: een robuuste vierhoek met slechts één verdieping, aan noordoostelijke zijde geflankeerd door een vierhoekige toren. De torenspits heeft geen weerhaan, maar een schoorsteen. Schietgaten geven het gebouw een strijdbaar uitzicht. In 1898 namen de paters lazaristen uit Theux hun intrek in het slot. Aanvankelijk huurden de paters het kasteel, maar in 1907 kochten ze het en het is nu nog steeds in hun bezit.

4850 Moresnet (KM 39)

Spoorviaduct

Het spoorviaduct van Moresnet overspant het Geuldal op duizelingwekkende hoogte. Met een lengte van 1300 meter en een maximale hoogte van 52 meter geldt het viaduct als een van de hoogste en langste brugconstructies van België. Het op 21 betonpalen steunende technische wonder werd in 1915-1917 gebouwd met het oog op de bevoorrading van de Duitse troepen aan het westfront. De bouwwerken werden uitgevoerd onder extreem zware omstandigheden door Russische krijgsgevangenen. In de Tweede Wereldoorlog werd het viaduct opgeblazen door de zich terugtrekkende Duitse troepen in 1944. De wederopbouw duurde vijf jaar. Tegenwoordig verbindt de tweesporige brug het station Aken-West met de haven van Antwerpen. Een paar jaar geleden werd het viaduct gemoderniseerd, waarover dagelijks - meestal 's nachts - gemiddeld 90 goederentreinen door de Geulvallei rijden.

Rue Langhaar 6, 4850 Moresnet

Kasteel Alensberg

Van het geweldige complex dat te bewonderen is op gravures van de 17^e eeuw, is alleen het vierhoekige donjon overgebleven. Alle andere gebouwen van het kasteel liepen zo veel schade op toen de Duitse weermacht op 10 september 1944 het nabijgelegen spoorviaduct opblies, dat ze afgebroken moesten worden. Het behouden gebleven donjon is ondertussen gerestaureerd.

Rue du Château de Graaf 70, 4850 Montzen

Kasteel Streversdorp/Graaf

Er is nauwelijks een ander landhuis in de drielandenregio zoals kasteel Streversdorp dat zijn middeleeuwse uitstraling grotendeels behouden heeft. Geen wonder dus dat de waterburcht sinds 1954 een beschermd monument is. Toch vormt ze geen uniform geheel. De vleugels van de waterburcht verschillen duidelijk van elkaar en stammen uit verschillende bouwfasen. De oudste vleugel, die naar de visvijver gericht is, dateert uit de 13^e eeuw. De overige vleugels stammen uit de 15^e en 16^e eeuw, maar hebben niet dezelfde vorm. Wie over de stenen brug en de watergracht naar het hoofddoorgang kijkt, ziet een architecturaal samenraapsel van ronde en hoekige torens, dat al bij al toch een zeer harmonieuze indruk wekt.

De naam Streversdorp gaat terug op de allereerste eigenaar, Goswin van Treversdorp van begin de 14^e eeuw. Na hem volgden enkele Akense heren elkaar op als eigenaar, tot tegen 1530 de familie van der Heyden genoemd Belderbusch heer des huizes werd tot 1810. De familie werd door de Oostenrijkse keizer Jozef II verheven tot graaf - vandaar de tweede naam: kasteel Graaf.

Chemin de Berlieren 11, 4852 Hombourg (KM 45)

Kasteel Berlieren

Kasteel Berlieren dateert uit de 12^e eeuw, ligt midden in een prachtig natuurlandschap en is het eerste gedocumenteerde Homburgse landgoed. Het opvallendste kenmerk van het kasteel, dat genoemd is naar de gelijknamige beek, zijn de rode bakstenen van de buitenmuren. Alleen het enorme portaal, de vensterdagkanten en de hoekelementen zijn uit gehouwen steen. Het complex in zijn huidige vorm is ontstaan

in de 17^e eeuw en doet eerder denken aan een landgoed dan aan een kasteel. De muurhaken maken de datering eenvoudig: 1688. In de 19^e eeuw onderging het goed verbouwingen en uitbreidingen. De vijvers achter het eigendom wijzen er echter op dat hier ooit een waterburcht gestaan heeft.

Sinds 1962 exploiteert de familie Locht het pand.

Vieljaren 8, 4852 Hombourg

Kasteel Vieljaeren

De waterburcht, die wat verscholen ligt in een dalkom, was oorspronkelijk een ridderslandgoed. Zoals vele andere feodale gebouwen in de regio werd kasteel Vieljaeren vernietigd in de Limburgse Successieoorlog in de 13^e eeuw. De in de 14^e en 15^e eeuw opnieuw opgetrokken bouw was eigendom van ridder Conrad von Schoonforst. Het riddergoed kreeg ter bescherming een dubbele watergracht. De binnenste gracht is volledig bewaard gebleven.

Van 1976 tot 2021 heeft de uit Aken afkomstige familie Wolter-Ruland in de waterburcht gewoond. De nieuwe eigenaars maakten van het verloederde adellijke eigendom een architecturaal juweeltje. Niet alleen liet men de oude watergrachten weer vollopen en kreeg het kasteel opnieuw een strijdbaar uitzicht, maar ook het interieur werd grondig en zorgvuldig gerenoveerd. In 2021 vond er opnieuw een eigenaarwisseling plaats.

Rue du Mémorial Américain 159, 4852 Hombourg/Henri-Chapelle

Amerikaans soldatenkerkhof

Van de 7989 hier begraven Amerikaanse soldaten zijn de meeste gesneuveld bij het Duitse tegenoffensief in de Ardennen of bij de opmars naar Duitsland van de herfst 1944 tot de lente 1945. De gedenkplaats bestaat uit de kapel en het bezoekers- en museumgebouw, die verbonden zijn door een zuilengang. Ten oosten van de zuilengang bevindt zich een terras met paden die naar de lager gelegen begraafplaats leiden. T +32 87 68 71 73 / www.abmc.gov

Commanderij van de Duitse ridderorde

De geschiedenis van de commanderij van de Duitse orde van Sint-Pieters-Voeren gaat terug tot de ridder Daniel van Voeren, die in 1242 zijn bezittingen aan de Duitse ridderorde schonk. Deze orde werd in het leven geroepen ten tijde van de kruistochten. Alleen vertegenwoordigers van de rijksadel konden er lid van worden. In 1602-1625 werd de Commanderij van de Duitse ridderorde opnieuw opgetrokken in de stijl van de Maaslandse renaissance. In het bijbehorende park stoot men op de bron van de Voer, die sinds 1666 ingesloten is door steen. Het water van deze rivier voedt de visvijvers en grachten van de Commanderij. Het uit zalmroze bakstenen opgetrokken complex weerspiegelt schilderachtig in het water. Trouwens, ten zuidoosten van de Commanderij

bevindt zich een visrestaurant dat de visteelt uit de vijvers serveert. Bouwkundig is de Commanderij maar weinig veranderd sinds de 17^e eeuw. Omstreeks 1900 is de hoofdingang met zijn drie torens verplaatst naar de zuidzijde. Daarvoor bevond de ingangsbrug zich aan de noordelijke zijde, zoals men kan zien op een gravure van Romeyn de Hoogh (1700). In deze tijd was de boerderij ook nog niet gescheiden van het kasteelplein. Sinds eind de 19^e eeuw bevindt de ingang van de boerderij zich in het westen.

Kasteel Obsinnich

Het herkenningspunt van het hoogopgeschooten kasteel zijn de monumentale trapgevels. Een toren met een spits leien dak geeft het geheel bovendien een vleugje sprookjesromantiek. Het in de kern laatmiddeleeuwse gebouw uit de 15^e eeuw bleef tot in de 17^e eeuw in het bezit van de heren van Eynatten. Het was de familie von Fürstenberg, die hier van 1721 tot 1952 leefde, die het kasteel grondig liet verbouwen in 1880. Hier-

door verloor het zijn laatmiddeleeuwse kenmerken, zodat het nu te gepolijst oogt. Tegenwoordig exploiteert een katholieke vereniging het in "Castel Notre-Dame" omgedoopte kasteel als vakantie- en retraitehuis. Het park dient vooral als speelplein in het groen voor groepen kinderen, met het steeds nog steeds indrukwekkende slot als decor.

Hof de Draeck

Het kasteel, tegenwoordig "De Hoef" genoemd, is een drievleugelig gebouw dat vermoedelijk uit het midden van de 17^e eeuw stamt. De oudste delen van het gebouw zijn het hoofdwoongedeelte en de oostelijke zijvleugel. De westelijke vleugel schijnt van recentere datum te zijn en stamt mogelijk uit eind de 18^e, begin de 19^e eeuw. Het staat vast dat de boerderij in de eerste helft van de

19^e eeuw grondig verbouwd werd. Toen werden de grote vensteropeningen in de hoofd vleugel aangebracht. Met name aan de noordelijke zijde zijn de voormalige watergrachten nog goed te onderscheiden. In 1985 verwierf de Vlaamse Gemeenschap de eigendom en kreeg het goed een nieuwe bestemming als hotel.

Kasteel Beusdael

Een berg van torengedebouwen, torentjes, dakruiters en uivormige leien kappen kondigen kasteel Beusdael aan. Het prachtige complex ligt te midden van sappige weiden in een dalkom. Ook Beusdael is een waterburcht met bijbehorende watergracht. De watergrachten worden gevoed door de Terzieterbeek, een kleine zijbeek van de Geul.

Het opvallendste deel van het complex is een imposant belfort uit gehouwen steen dat dateert uit de 13^e eeuw. Met muren van 2,50 meter dik steekt de belfort trots 28 meter uit. Het hoofdgebouw en de duidelijk kleinere westelijke toren zijn daarentegen gebouwd met rode bakstenen. Het indrukwekkende dak van het hoofdgebouw stamt nog uit de 17^e eeuw, wat ook geldt voor de uivormige dakkappen van het belfort en de westelijke toren.

Belangrijke aanwijzingen voor de datering van het dak zijn de zes weerhanen die de bergfried en de westelijke toren bekronen. Ze dragen het wapenteken van Gerald Colyn en zijn vrouw Alexandrine von Efferen, die van 1606 tot 1643 eigenaar waren van het landgoed Beusdael. Op de wapenstein Colyn-von Efferen staat het jaartal 1626 vermeld. Zo'n 250 jaar later, meer bepaald in 1882, voegde de toenmalige heer des huizes graaf d'Oultremont een neogotische kapel, het iets overgedimensioneerde portaal met twee flankerende torentjes en de stenen brug toe.

Route des Trois Bornes 99, 4851 Gemmenich

Drielandenpunt B | D | NL

De Boudewijntoren bij Gemmenich staat op het drielandenpunt tussen Duitsland, België en Nederland, meer bepaald tussen het Nederlandse Vaals, de keizerlijke stad Aken en de Oost-Belgische gemeente Plombières, in het Nederlands ook wel "Blieberg" genoemd. Een glazen lift brengt de bezoekers in enkele seconden naar het panoramaterras. Op 50 meter hoogte vervagen de grenzen.

Aan de voet van de toren bevindt zich aan de ene kant de eigenlijke grenssteen, terwijl aan de andere kant drie symbolische grensstenen naast elkaar staan: van het koninkrijk België, de Bondsrepubliek Duitsland en het koninkrijk der Nederlanden. In het rolstoelvriendelijke bezoekerscentrum bevinden zich een restaurant, een informatiebureau en een winkel. Het restaurant is bekend om zijn drielandenbier 3 Schteng, dat van het vat getapt wordt. Naast wandelwegen in de heerlijke bossen lokt er op het drielandenpunt ook een van de grootste haaglabirinten van Europa.

T +32 87 78 76 10 / www.drielandenpunt.org

Calvarieberg

De Mariaverering in Moresnet vindt haar oorsprong in het jaar 1750. Toen werd een zekere Arnold Franck genezen van de vallende ziekte en stroomden de eerste pelgrims toe naar de Moeder Gods van Moresnet. Rond 1900 werd een kruisweg gepland. Het monumentale complex van de Calvarieberg is een van de indrukwekkendste in haar soort in Europa en is een oord voor gebed en bezinning. De plechtige opening van de Calvarieberg vond plaats op 25 mei 1902. De kruisweg was echter pas volledig klaar op 13 september 1903. De 14 staties in de vorm van grotten zijn bedekt met lavastenen. Weelderig bloeiende rododendronstruiken en kostbare siergewassen verfraaien de staties. In totaal werden er voor het park 68000 sierplanten aangekocht in het Franse Orléans, waaronder 90 exotische soorten. T +32 87 78 61 58

4720

Kelmis

Wie aan het eind van de route van zo'n 80 kilometer de benen wil strekken, kan kiezen uit twee volgende rondwandelingen.

Vijver "Casinoweier"

Lütticher Straße 278, 4720 Kelmis

Geschiedenispad

Op 15 verschillende infopunten in het centrum wordt aan de geschiedenis van "Neutraal Moresnet" herinnerd en daarmee aan een periode waarin de aanwezigheid van zink en lood voor welvaart zorgde in de dwergstaat. T +32 87 63 98 43 / www.kelmis.be

Startpunt: Voormalig Parkhotel, Schützenstr. 2, 4720 Kelmis

Industriepad

Het industrieleerpad is ongeveer 7,5 kilometer lang en geeft heel wat informatie over de economische geschiedenis van de plaats. Naar verschillende plaatsen die belangrijk waren voor de ontginning van galmei. T +32 87 63 98 43 / www.kelmis.be

OURDAL ROUTE

KM	Plaats	Bezienswaardigheid	Pagina
>	St. Vith	Bücheltoren	8
		Burcht van St.Vith - Archeologische opgravingen	8
		Historische rondgang	8
		Historisch museum "Zwischen Venn und Schneifel"	10
		St.-Vitusparochiekerk	10
+ 2	Wiesenbach	St.-Bartholomäuskapel	12
+ 2,6	Wallerode	St.-Wendelinusparochiekerk	12
6	Medell	Landschapskader "Sjabloon" & Panoramabord	14
9	Amel	Digitale speurtocht "Natuur & geschiedenis"	14
		St.-Hubertusparochiekerk	14
		Marktkruis	16
		Antoniushuisje	16
1,3	Eibertingen	St.-Sebastiankapel	16
23	Halenfeld	Bosleerpad	18
28	Honsfeld	Hof Kessler - Paardenmelk	18
30,5	Merlscheid	St.-Briktiuskapel	18
36,5	Manderfeld	Rode zandsteen	20
		Stockhäuser	20
		Kruisweg & Zevenslapershuisje	20
		St.-Lambertusparochiekerk	22
		Panorama & Smokkelaarsverhalen	22
+ 1,2		Waterbelevenispad	24
+ 3	Krewinkel	Sint-Eligiuskapel	24
+ 4,8	Hergersberg	Ardenner Cultur Boulevard	24
+ 1,7	Herresbach	Wood Eye	26
44	Schönberg	Uitzicht	26
		Dorpsplein	26
		Lourdesgrot	26
+ 1,3	Amelscheid	Panoramabord	26
48	Mackenbach	St.-Laurentiusparochiekerk	26
51,7	Alfersteg	Beren-Zwitserland	28
60,5	Lommersweiler	St.-Willibrordparochiekerk	30
62	Maspelt	Houten standbeeld van de Heilige Donatus	30
		Uitzicht vanuit de schuilhut	32
67,5	Burg-Reuland	Burchtruïne	32
		St.-Stephanusparochiekerk	32
		Een reis door het verleden	34
		Digitale speurtocht "Van kasteelmensen, de spoorweg en opmerkelijke kerken"	34
		Huis Orley	36
		Uitzicht vanaf Peckeneck	36
70	Weweler	Uitzicht en ligging	36
		St.-Hubertuskapel	36
+ 1,3	Weweler/Lascheid	Panoramabord	38
75	Welchenhausen	Museum "In der Wartehalle"	38
78	Ouren	St.-Peterparochiekerk	38

OURDAL ROUTE

KM	Plaats	Bezienswaardigheid	Pagina
		Uitkijpunten	40
+ 1,7	Ouren	Europa Monument op het drielandenpunt, B D L	40
82,7	Weiswampach	Plaatsbeschrijving	42
94,2	Thommen	Processiekruis	42
		St.-Remaklusparochiekerk	42
100,5	Crombach	St.-Antonius-Eremitkerk	44
102,5	Neundorf	Parochiekerk Maria Hemelvaart	46
106	St. Vith	Plaatsbeschrijving	48
		Digitale speurtocht "Stad en natuur zo dichtbij"	48
+ 1,4		Planetenpad	50
+ 1,3		Panoramabord	50
+ 5,3	Rodt	Bosleerpad & Biermuseum	50

VENEN EN MEREN ROUTE

KM	Plaats	Bezienswaardigheid	Pagina
>	Malmedy	Plaatsbeschrijving	54
		Malmundarium	56
		Kathedraal HH. Petrus, Paulus en Quirinus	56
17	Mont Rigi	Hoge Venen	58
+ 1,7	Botrange	Signaal van Botrange	60
+ 3,3		Natuurparkcentrum Botrange & Digitale speurtocht	60
+ 3,3		Leerpad "De kleuren van de venen"	60
19	Jalhay	Baraque Michel & Fischbachkapel	62
34	Eupen	Patriciërshuizen	62
+ 1,8		St.-Niklaasparochiekerk	64
+ 1,9		Stadsmuseum Eupen	64
		IKOB	64
+ 2		Ontdek Eupen digitaal	66
+ 3,6		Vesderstuwdam	66
+ 3,6		Waterleerpad & Bosbelevingspad "Foxy"	66
43,5	Eupen/Ternell	Natuurcentrum Huis Ternell	68
52	Mützenich	Smokkelaarsverhalen	68
+ 5	Monschau	Plaatsbeschrijving	68
61	Monschau/Reichenstein	Klooster Reichenstein	70
64	Kalterherberg	Plaatsbeschrijving	70
73	Elsenborn	Gezondheidstuin Herba Sana	70
+ 4,8	Elsenborn	Panoramabord	70
+ 5	Sourbrodt	Leerpad "Trientale" & Digitale speurtocht	70
+ 2	Ovifat	Panoramabord	70
64	Robertville	Stuwmeer Robertville	72
...			

VENEN EN MEREN ROUTE

KM	Plaats	Bezienswaardigheid	Pagina
+ 2,9	Ovifat	Burcht Reinhardstein	74
88	Weywertz	St.-Michaelparochiekerk	74
		Standbeeld "Steeklöpfer"	74
91	Nidrum	Parochiekerk voor de Heilige Drie Koningen	76
94	Bütgenbach	Natuurleerpad "Mausheck"	76
		Viaduct & Panoramabord	76
		Historische rondwandeling & Digitale speurtocht	
		"Waar stenen spreken en water fluistert"	76
		Hof Bütgenbach	78
		St.-Stephanusparochiekerk	78
		Stuwmeer Bütgenbach	80
99	Wirtzfeld	St.-Annaparochiekerk	82
		Heggenbelevenispad	82
+ 2	Rocherath	Panoramabord	82
+ 5,4		St.-Johannes de dooperparochiekerk	82
+ 5,4		Lourdesgrot	84
+ 8,8		Herinneringsplek Hasselpath	84
103	Büllingen	St.-Eligiusparochiekerk	84
+ 3,6	Hünningen	Cultuurroutes & Historische informatieborden	84
112,5	Amel	Digitale speurtocht & St.-Hubertusparochiekerk	14
		Martkruis	16
		Antoniushuisje	16
128	Iveldingen/Montenau	St.-Barbarakapel	86
		St.-Barbaraparochiekerk	86
	Montenau	Hamrokerij van Montenau	86
+ 2,4	Recht	Leisteenmijn & Blauwsteenmuseum Recht	88
+ 2,4		Themaroutes: arduin, goud en paleozoïcum	88
136	Recht	St.-Aldegundisparochiekerk	88
		St.-Mariekapel	90
		Panoramabord	90
144	Bellevaux	Huis Maraite	90
		Brasserie de Bellevaux	90
		St.-Albinusparochiekerk	92
148	Falize	Rots van Falize	92
+ 4,3	Baugnez	Monument voor Amerikaanse soldaten	92
150	Malmedy	Plaatsbeschrijving	94
		Op speurtocht door de geschiedenis	94
		Nagelfluh leerpad & Kruisweg	94
		Battle Tour December 44	94
		Digitale speurtocht "Parel in het hart van de Ardennen"	94

KASTELEN ROUTE

KM	Plaats	Bezienswaardigheid	Pagina
>	Kelmis	Museum Vieille Montagne	98
2	Hergenrath	Eyneburcht	98
5	Hauset	Rochuskapel	98
9	Eynatten	Huis Amstenrath	100
+ 2,5		Ruïne Raaf	100
+ 2,5		St.-Brigidakapel	100
12	Raeren	Kasteel en pottenbakkersmuseum Raeren	100
		Rondwandeling "In de voetsporen van de pottenbakkers"	102
		Huis Raeren	102
23	Kettenis	Kasteel Libermé	102
		Kasteel Thal	104
		Waterburcht Groß-Weims	104
+ 2,5	Eupen	Patriciërshuis	104
		Klooster Heidberg	106
		Parlement van de Duitstalige Gemeenschap	106
26	Walhorn	Sculpturenpad "In de voetsporen van de stenen"	106
28	Astenet	Kasteel Thor	108
		Kasteel Neuhaus	108
32	Lontzen	St.-Hubertusparochiekerk & Collectie dorpsgeschiedenis	108
		Kasteel Lontzen	110
		St.-Annakapel	110
		Panoramabord & Holle wegen	112
+ 6	Henri-Chapelle	Kasteel Baelen	112
+ 6		Kasteel Ruyff	112
39	Moresnet	Spoorviaduct	114
		Kasteel Alensberg	114
+ 1,5	Montzen	Kasteel Streversdorp/Graaf	114
45	Hombourg	Kasteel Berlieren	116
		Kasteel Vieljaeren	116
+ 1,8	Hombourg	Amerikaans soldatenkerkhof	116
55	Voeren	Commanderij van de Duitse ridderorde	118
61	Teuven	Hof de Draeck	118
62,5	Obsinnich/Remersdaal	Kasteel Obsinnich	118
65,5	Sippenaeken	Kasteel Beusdael	120
+ 3	Gemmenich	Drielandenpunt BE DE NL	120
76	Moresnet-Kapelle	Calvarieberg	122
79	Kelmis	Geschiedenisweg	122
		Industrieleerpad	122

Bezienswaardigheden per gemeente

Gemeente	Locatie	Bezienswaardigheid	Pagina
Amel	Amel	Antoniushuisje	16
	Amel	Digitale speurtocht "Natuur & geschiedenis"	14
	Amel	Martkruis	16
	Amel	St.-Hubertusparochiekerk	14
	Eibertingen	St.-Sebastiankapel	16
	Heppenbach	Bosleerpad	18
	Herresbach	Wood Eye	26
	Iveldingen/Montenau	St.-Bararakapel	86
	Iveldingen/Montenau	St.-Bararaparochiekerk	86
	Medell	Landschapskader "Sjabloon" & Panoramabord	14
	Montenau	Hamrokerij van Montenau	86
Büllingen	Büllingen	St.-Eligiusparochiekerk	84
	Hergersberg	Ardenner Cultur Boulevard	24
	Honsfeld	Hof Kessler - Paardenmelk	18
	Hünningen	Cultuurroutes & Historische informatieborden	84
	Krewinkel	Sint-Eligiuskapel	24
	Manderfeld	Kruisweg & Zevenslapershuisje	20
	Manderfeld	Panorama & Smokkelaarsverhalen	22
	Manderfeld	Rode zandsteen	20
	Manderfeld	St.-Lambertusparochiekerk	22
	Manderfeld	Stockhäuser	20
	Manderfeld	Waterbelevenispad	24
	Merlscheid	St.-Briktiuskapel	18
	Rocherath	Herinneringsplek Hasselpath	84
	Rocherath/Krinkelt	Lourdesgrot	84
	Rocherath/Krinkelt	Panoramabord	82
	Rocherath/Krinkelt	St.-Johannes de doperparochiekerk	82
	Wirtzfeld	Heggenbelevenispad	82
	Wirtzfeld	St.-Annaparochiekerk	82
Burg-Reuland	Burg-Reuland	Burchtruïne	32
	Burg-Reuland	Digitale speurtocht "Van kasteelmensen, de spoorweg en opmerkelijke kerken"	34
	Burg-Reuland	Een reis door het verleden	34
	Burg-Reuland	Huis Orley	36
	Burg-Reuland	St.-Stephanusparochiekerk	32
	Burg-Reuland	Uitzicht vanaf Peckeneck	36
	Maspelt	Houten standbeeld van de Heilige Donatus	30
	Maspelt/Bracht	Uitzicht vanuit de schuilhut	32
	Ouren	Europa Monument op het drielandenpunt B D L	40
	Ouren	St.-Peterparorchiekerk	38
	Ouren	Uitkijkpunten	40
	Thommen	Processiekruis	42
	Thommen	St.-Remaklusparochiekerk	42
	Weweler	St.-Hubertuskapel	36
	Weweler	Uitzicht en ligging	36
	Weweler/Lascheid	Panoramabord	38
Bütgenbach	Bütgenbach	Digitale speurtocht "Waar stenen spreken en water fluistert"	76
	Bütgenbach	Historische rondwandeling	76
	Bütgenbach	Hof Bütgenbach	78
	Bütgenbach	Natuurleerpad "Mausheck"	76
	Bütgenbach	St.-Stephanusparochiekerk	78
	Bütgenbach	Stuwmeer Bütgenbach	80
	Bütgenbach	Viaduct & Panoramabord	76
	Elsenborn	Gezondheidstuin Herba Sana	70
	Elsenborn	Panoramabord	70
	Nidrum	Parochiekerk voor de Heilige Drie Koningen	76
	Weywertz	St.-Michaelparochiekerk	74
	Weywertz	Standbeeld "Steeklöpfer"	74
Eupen	Eupen	IKOB	64
	Eupen	Klooster Heidberg	106
	Eupen	Ontdek Eupen digitaal (Totemus & Jooks App)	66
	Eupen	Parlement van de Duitstalige Gemeenschap	106
	Eupen	Patriciërshuis, Gosperstr. 42	104
	Eupen	Patriciërshuizen	62
	Eupen	Plaatsbeschrijving	104
	Eupen	St.-Niklaasparochiekerk	64
	Eupen	Stadsmuseum Eupen	64
	Eupen	Waterleerpad & Bosbelevingspad "Foxy"	66
	Eupen	Vesderstuwdam	66
	Eupen/Ternell	Natuurcentrum Huis Ternell	68
	Kettenis	Kasteel Libermé	102
	Kettenis	Kasteel Thal	104
	Kettenis	Waterburcht Groß-Weims	104
Kelmis	Hergenrath	Eyneburcht	98
	Kelmis	Geschiedenisweg	122
	Kelmis	Industrieleerpad	122
	Kelmis	Museum Vieille Montagne	98

Gemeente	Locatie	Bezienswaardigheid	Pagina
Lontzen	Astenet	Kasteel Neuhaus	108
	Astenet	Kasteel Thor	108
	Lontzen	Kasteel Lontzen	110
	Lontzen	St.-Hubertusparochiekerk & Collectie dorpsgeschiedenis	108
	Lontzen-Busch	Panoramabord & Holle wegen	112
	Lontzen-Busch	St.-Annakapel	110
Malmedy	Walhorn	Sculpturenpad "In de voetsporen van de stenen"	106
	Baugnez	Monument voor Amerikaanse soldaten	92
	Bellevaux	Brasserie de Bellevaux	90
	Bellevaux	Huis Maraite	90
	Bellevaux	St.-Albinusparochiekerk	92
	Falize	Rots van Falize	92
	Malmedy	Battle Tour December 44	94
	Malmedy	Digitale speurtocht "Parel in het hart van de Ardennen"	94
	Malmedy	Kathedraal HH. Petrus, Paulus en Quirinus	56
	Malmedy	Malmundarium	56
	Malmedy	Nagelfluh leerpad & Kruisweg	94
	Malmedy	Op speurtocht door de geschiedenis	94
Raeren	Malmedy	Plaatsbeschrijving	54
	Eynatten	Huis Amstenrath	100
	Eynatten	Ruïne Raaf	100
	Eynatten	St.-Brigidakapel	100
	Hauset	Rochuskapel	98
	Raeren	Huis Raeren	102
	Raeren	Kasteel en pottenbakkersmuseum Raeren	100
	Raeren	Rondwandeling "In de voetsporen van de pottenbakkers"	102
St. Vith	Alfersteg	Beren-Zwitserland	28
	Amelscheid	Panoramabord	26
	Crombach	St.-Antonius-Eremitkerk	44
	Lommersweiler	St.-Willibrordparochiekerk	30
	Mackenbach	St.-Laurentiusparochiekerk	26
	Neundorf	Parochiekerk Maria Hemelvaart	46
	Recht	St.-Mariëkapel	90
	Recht	Leisteenmijn & Blauwsteenmuseum Recht	88
	Recht	Panoramabord	90
	Recht	St.-Aldegundisparochiekerk	88
	Recht	Themaroutes: arduin, goud en paleozoïcum	88
	Rodt	Bosleerpad & Biermuseum	50
	Schönberg	Lourdesgrot	26
	Schönberg	Plaatsbeschrijving	26
	St. Vith	Bücheltoren	8
	St. Vith	Burcht van St.Vith - Archeologische opgravingen	8
	St. Vith	Digitale speurtocht "Stad en natuur zo dichtbij"	48
	St. Vith	Historisch museum "Zwischen Venn und Schneifel"	10
	St. Vith	Historische rondgang	8
	St. Vith	Panoramabord	50
Waimes	St. Vith	Planetenpad	50
	St. Vith	St.-Vitusparochiekerk	10
	Wallerode	St.-Wendelinusparochiekerk	12
	Wiesenbach	St.-Bartholomäuskapel	12
	Botrange/Mont Rigi	Hoge Venen	58
	Botrange	Leerpad "De kleuren van de venen"	60
	Botrange	Signaal van Botrange	60
	Botrange	Natuurparkcentrum & Digitale speurtocht "Op weg naar de top van België"	60
	Ovifat	Burcht Reinhardstein	74
	Ovifat	Panoramabord	70
	Robertville	Stuwmeer Robertville	72
	Sourbrodt	Leerpad "Trientale" & Digitale speurtocht "Hoge Venen: (...) Natura 2000"	70
verdere	BELGIË		
	Gemmenich	Drielandenpunt BE DE NL	120
	Henri-Chapelle	Kasteel Baelen	112
	Henri-Chapelle	Kasteel Ruyff	112
	Hombourg	Amerikaans soldatenkerkhof	116
	Hombourg	Kasteel Berlieren	116
	Hombourg	Kasteel Vieljaeren	116
	Jalhay	Baraque Michel & Fischbachkapel	62
	Montzen	Kasteel Streversdorp/Graaf	114
	Moresnet	Spoorviaduct	114
	Moresnet	Calvarieberg	122
	Moresnet	Kasteel Alensberg	114
	Obsinnich	Kasteel Obsinnich	118
	Sippenaeken	Kasteel Beusdael	120
	Teuven	Hof de Draeck	118
	Voeren	Commanderij van de Duitse ridderorde	118
	DUITSLAND		
	Kalterherberg	Plaatsbeschrijving	70
	Monschau	Klooster Reichenstein	70
	Monschau	Plaatsbeschrijving	68
	Mützenich	Smokkelaarsverhalen	68
	Weichenhausen	Museum "In der Wartehalle"	38
	LUXEMBURG		
	Weiswampach	Plaatsbeschrijving	42

Huis voor Toerisme Hoge Venen - Oostkantons

Place Albert 1er 29a, 4960 Malmedy
T +32 80 33 02 50 / info@ostbelgien.eu
www.ostbelgien.eu

Tourist Info Amel

Montenau, Am Bahnhof 29a, 4770 Amel
T +32 80 22 98 91 / info@amel-tourist.info
www.amel-tourist.info

Tourist Info Botrange

Rue de Botrange 133b, 4950 Botrange
T +32 80 44 73 00 / tourisme@waimes.be
www.waimeshautesfagnes.be

Tourist Info Bütgenbach

Marktplatz 13a, 4750 Bütgenbach
T +32 80 86 47 23 / touristinfo@butgenbach.be
www.butgenbach.info

Tourist Info Eupen

Rathausplatz 14, 4700 Eupen
T +32 87 55 34 50 / info@eupen-info.be
www.eupenlives.be

Tourist Info Kelmis

c/o Museum Vieille Montagne
Lütticher Straße 278, 4720 Kelmis
T +32 87 63 98 43 / tourist-info@kelmis.be
www.kelmis.be

Tourist Info Robertville

Route des Bains 63, 4950 Robertville
T +32 80 44 64 75
www.robertville.be

Tourist Info St. Vith

Rathausplatz 1, 4780 St. Vith
T +32 80 28 01 30 / touristinfo@st.vith.be
www.st.vith.be/tourismus

Tourist Info Ternell

c/o Natuurcentrum Huis Ternell
Ternell 2/3, 4700 Ternell
T +32 87 55 23 13 / info@ternell.be
www.ternell.be

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

Ostbelgien
Cantons de l'Est • Oostkantons

Toeristisch Agentschap Oost-België

Hauptstraße 54
4780 St. Vith
T +32 80 22 76 64
info@ostbelgien.eu
www.ostbelgien.eu

DIRECTIE

Christoph Hendrich

COORDINATIE

Andrea Michaelis (TAO)

REDACTIE

Josef Dries, Klaus-Dieter Klauser, Andrea Michaelis, Michaela Schumacher-Fank, Klaus Simon

VERTALING (>NL/>FR)

Talking Circles, André Josten, Luc Pecheur

DESIGN

Christoph Heinen | www.design1A.com

© BEELDEN

Tourismusagentur Ostbelgien, Heike Becker, Christian Charlier, Tatjana Cormann, Gemeindeverwaltung Weiswampach, Eupener Stadtmuseum, David Hagemann, Hahnbück, Dominik Ketz, Pierre Pauquay, Klaus-Dieter Klauser, Loni Liebermann, Maison du Tourisme Herve, Guy Massin, Andrea Michaelis, MPL, Dr. Manfred Nimax, RSI Malmedy, Martin Roehn, RSI Welkenraedt, Si Trois Frontières, Guido Sweron, Toni Wimmer, WBT - Bernard Boccara, WBT - Jean-Luc Flemal, Photographic Art Creations, Peter Freisen, Cool Tracks - An Van Rie, Dennis Stratmann, Plombières Tourisme, Bernd Borchardt, Haus Ternell, G. Gauder, ACB, Chris Eyre-Walker, Stutenmilchhof Kessler, Labyrinth Drielandenpunt, RSI Malmedy, Montanauer Schinkenräucherei, Mille Balades, Thomas Linkel_Interreg_EFRE, Delvith AG, Alfons Henkes, Sascha Möllering, Erwin Kirsch, Koster Heidberg, Oliver Raatz - Interreg EFRE, Daniel Theissen, Archiv ZVS, Pierre Benker, Château Berlières, WFG, BI Burg St. Vith, TI St. Vith, Charles Crasson, Worriken

PRINT

Artoos Group
02/2026

Medegefinancierd door
de Europese Unie

Ostbelgien

Mit Unterstützung
der Deutschsprachigen
Gemeinschaft Belgiens

